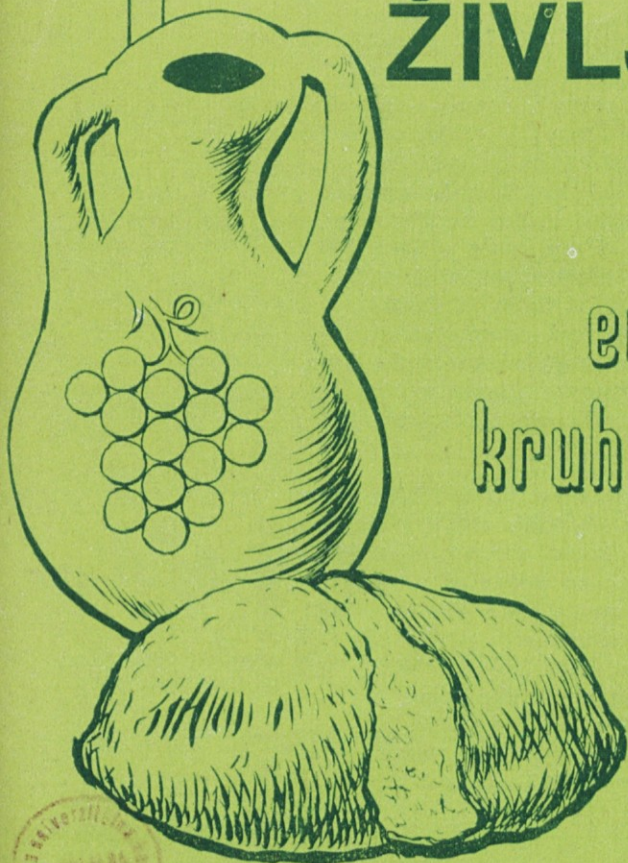


DECEMBER

DUHOVNO ŽIVLJENJE 1986



evharistija
kruh življenja
in vez
edinosti



EL CUIDADO DE LA SALUD

Si la salud como don de Dios, debe ser preservada y guardada, los atentados contra ella revisten una gravedad de significativas consecuencias.

Así la desnutrición, el uso de drogas, el abuso del alcohol y del tabaco, la falta de descanso y otros excesos de la vida moderna, constituyen verdaderas amenazas para una existencia saludable.

Las instituciones estatales y privadas dedicadas al cuidado de la salud y los profesionales tienen la vocación dichosa, a la vez que la gran responsabilidad, de poner al servicio de los enfermos y de los ancianos, sus medios, su competencia y su dedicación, procurando especialmente que los más abandonados y carentes de recursos sean dignamente atendidos.

Conferencia Episcopal Argentina

DARITEV

Daritev bodi ti življenje celo:
oltar najlepši je — srcá oltar,
ljubezen sveta v njem — nebešk je žar,
Gospodu žrtva — vsako dobro delo.
O, da srcé gojilo bi vsekdar
ta sveti žar, naj živo bi gorelo,
enako kresu vedno ti plamtelo,
Bogu in domu žgalo vreden dar!
Odločno odpovej se svoji sreči,
goreče išči drug'm jo doseči,
živeti vrli mož ne sme za sé.
Iz bratov sreče njemu sreča klije,
veselje ljudsko njemu v oku sije
in tuja solza mu meči srcé!

SAM

Gorjé mu, ki v nesreči biva sam;
a srečen ni, kdor srečo vživa sam!
Imaš li, brate, mnogo od nebes,
od bratov ne odvrčaj mi očes! . . .
Duh plemeniti sam bo nosil bóli,
a sreče užival sam ne bo nikoli.
Odpri srcé, odpri roké,
otiraj bratovske solzé,
sirotam olajšuj gorjé.
Kedor pa srečo uživa sam,
naj še solzé preliva sam!

Simon Gregorčič



DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

LETO 53

DECEMBER 1986

KRISTUSOVO ROJSTVO POMENI, DA JE BOŽJI SIN PRIŠEL NA SVET, DA BI NAS ODREŠIL. KRŠČANSKO PRAZNOVANJE BOŽIČA V EVHARISTIČNI DARITVI, S PREJEMOM OBHAJILA IN Z BOŽJIM MIROM V SRCU IN Z LJUDMI, V DOBROTI IN LJUBEZNI DO VSAKEGA ČLOVEKA PA POMENO DOŽIVETJE KRISTUSOVEGA PRIHODA K NAM DANES. — VSEM SVOJIM DRAGIM SO-DELAVCEM, NAROČNIKOM, BRALCEM IN PRIJATELJEM ŽELIMO ZA BOŽIČ BOŽIČNIH MILOSTI IN BOŽJEGA VARSTVA.

“DUHOVNO ŽIVLJENJE”



Božič je praznik življenja in upanja

Kaj mi pomeni božič kot kristjanu, človeku in Slovencu?

Mislim, da je predvsem prvi vidik odločen, krščanski. Božič je izrazito krščanski praznik.

Kot kristjanu mi božič pomeni spominski dan božjega posega in vstopa v človeški rod in njegovo zgodovino, in to na čisto poseben, naravnost nezasiššan način: da se je božji Sin učlovečil in kot človek stopil v našo zgodovino. Vendar božič ni le praznovanje zgodovinske obletnice, temveč veliko več: obhajanje božje navzočnosti med nami. Božič je zato praznik božje ljubezni do človeka. V Kristusu se je naš Bog razodel kot Bog za človeka, Bog s človekom. Drugega in drugačnega Boga ni.

Zato mi božič tudi kot človeku veliko pomeni. Božič na nov način odkriva dostojanstvo in vrednost človeka, in to vsakega človeka brez izjeme. Človek mora biti res nekaj posebnega, da je sam Bog postal človek. Kristjani verujemo, da daje učlovečenje božjega Sina vsakemu človeku novo možnost za življenje in prihodnost. Ker ga je Kristus odrešil, je človeku odprta pot v božje življenje. Zato je božič za človeka praznik upanja in nove prihodnosti, praznik miru z Bogom in z ljudmi, praznik prijateljstva z vsem stvarstvom, čeprav se tega ne zavedajo vsi ljudje.

Kot Slovenec pa doživljam kr-

ščansko in človeško vsebino božiča, rekel bi, po naše, iz izročila, ki je oblikovalo naše praznovanje, na domač način, s slovenskimi božičnimi pesmimi in navadami med našimi ljudmi, v njegovem krščanskem sporočilu.

Božič je torej za nas praznik prijateljstva z Bogom in med ljudmi in zato praznik življenja in upanja.

Pričakovanje in hrepenenje in svežina enkratnega veselja je značilna za vsak krščanski praznik, če ga prav razumemo. Naši osrednji krščanski prazniki: božič, velika noč, binkošti niso samo zgodovinske obletnice ali izraz neke ideje, temveč vedno ponavzočujejo božjo skrivnost med nami in resnično dogajanje med Bogom in človekom. Praznovanje teh praznikov je srečanje Boga s človekom in človeka z Bogom in zato vedno obdaritev človeka. To velja tudi in še posebno za božič. Kjer se ljudje v veri tega zavedajo, tam je njihovo veselje vedno sveže. Prazniki za ljudi niso nekaj zastarelega, izrabljenega, temveč vedno znova doživljajo njihovo skrivnost. Gotovo prispeva k temu tudi praznično in slovesno bogoslužje v cerkvah, pesem in lepe slovenske navade. Za nas so verski prazniki čisto nekaj drugega kakor le množične prireditve ali folklor. Prazniki kot božič so občestveno in zgoščeno



doživljanje srečanja med Bogom in človekom.

Zunanji vplivi in motnje so res izredno močni in zaradi družbenih občil dosegajo domala vse ljudi. Živimo v sekularizirani družbi, ki je v njenem mišljenju in življenju ne oblikuje krščanstvo, temveč drugačna miselnost. Tako je nevarnost, da se oddaljimo od verske vsebine božiča, zares velika. V zahodnih deželah, kjer je v družbi božič predvsem praznik medsebojnega obdarovanja, že dolga leta tožijo, da je prava na božič in tudi praznovanje božiča samega veliko bolj družabno, trgovsko in industrijsko dogajanje kakor pa versko. V tednih pred božičem hočejo čim več prodati, zato čim več in čim bolj vablivo ponujati v reklamah in trgovinah. Ljudje tekmujejo, kdo bo več kupil in več imel, tako da je pra-

znovanje božiča močan izraz porabniške družbe, kar je v nasprotju z duhom božiča. Druga nevarnost za pravo praznovanje božiča je, da so božični prazniki za veliko ljudi predvsem prosti čas, ko bi se radi oddahnili, uživali v športu in raznih zabavah. Človeški sestavni deli praznovanja, posebno še v družinskem krogu, so sicer lepi in pomembni, vendar to še ni krščanski božič.

Cerkev seveda spremlja spremenjanje vrednot in življenjskega sloga ter skuša reševati bistvo tega, zaradi česar ima poslanstvo.

Prizadeva si s pozitivitvijo adventa v cerkvi in pri verouku, z oznanjevanjem krščanske vsebine božičnega praznika in s tem, da vabi ljudi in družine k verskemu praznovanju božiča, k srečanju z Bogom v zakramentih, v molitvi, z obiskom polnočnice. Ljudi spod-

bujamo, da bi ohranili in poživili stare ljudske običaje, postavili jaslice, pokropili in pokadili hiše, peli in poslušali božične pesmi. Dalje Cerkev poudarja, posebno v našem času, da je božič praznik miru z Bogom in med ljudmi, praznik bratstva in ljubezni, praznik dobrote za vse, in to naj se najprej pozna v družinah, pa tudi v sožitju z drugimi ljudmi. Kristjani naj ob tem prazniku, ko se spominjamo, kako bogato smo bili sami od Boga obdarjeni, mislimo na to, da drugim pripravimo veselje in jim prinesemo nekaj sreče, posebno ubogim, bolnim, invalidom, osamljenim, da bi čim več ljudi doživelo, da je božični praznik zares praznik duhovnega bratstva, posebne sreče in notranjega veselja za vse ljudi.

Dve domovini imamo, slovensko in božjo, ali človeško in božjo. Radi bi, da bi bila slovenska domovina vedno bolj človeška in vedno bolj božja, čeprav se jasno zavedamo, da vera in vernost nista človeku dani na tak način z rojstvom kakor narodnost in pripadnost k narodu, temveč pomenita svobodno izbiro in odločitev.

Poslanstvo in zadržanje slovenske Cerkve do zdomecev in izseljencev po Evropi in po drugih celinah obstaja v tem, da potrjuje slovenske rojake v zvestobi obojni domovini, slovenski in božji. Iz zgodovinskega izkustva vemo, da obstaja neka notranja povezanost med pripadnostjo slovenskemu narodu in katoliški Cerkvi in ohranjanju obeh vrednot, če-

prav ne povezanost ne ohranjevanje nista nobena notranja nujnost. Lahko je nekdo zvest domovini Sloveniji, ne pa božji domovini, in obratno. Morda je v daljnem svetu včasih laže ostati zvest božji domovini, ker je katoliška Cerkev vesoljna in ni navezana na noben narod in na nobeno kulturo. Zato želimo in molimo za naše rojake po svetu, za moč, da bi v svobodnem prepričanju ostali zvesti Bogu in Cerkvi, saj vemo, da to tudi v njihovem okolju ni vedno lahko. Seveda bi pa radi, da bi naši rojaki ostali zvesti tudi svoji slovenski domovini, da bi ohranili ljubezen do svojega naroda in jezika, da bi bili narodno zavedni, da bi bili povezani z matično domovino in jo skušali vedno bolj spoznavati in iz nje prejemali tudi duhovno pomoč in življenjsko pobudo. Naše posebno poslanstvo obstaja tudi v tem, da se zanimamo za vse rojake po svetu, da iščemo stikov z njimi in jim dajemo vso pomoč, ki jo želijo in jim jo moremo dati, da jih gostoljubno sprejemamo, ko prihajajo domov, da zanje molimo in ostanemo z njimi povezani.

Vsem slovenskim rojakom vlaškim srečne, vesele in blagoslovljene božične praznike in božjega varstva, zdravja in medsebojnega prijateljstva, miru in čim lepše čase v novem letu in vas prisrčno pozdravljam.

ALOJZIJ ŠUŠTAR

**ljubljski nadškof
in slovenski metropolit**

Prvi in današnji božič

Govor Karla Mauserja na božičnici DSPB Cleveland v farni dvorani pri sv. Vidu v nedeljo 19. decembra 1976. Je to njegov zadnji govor. 20 dni za tem je prestopil prag večnosti.

Kako čudovito naglo je preteklo leto, kajne? Od tolikih ljudi, prijateljev in znancev smo se morali posloviti. Odšli so tja, kjer samo ljubezen razodeva svoja čuda in svojo neznansko lepoto. Od kolikih stvari smo se morali ločiti! Zdele so se nam življenjsko nujne, v teh zadnjih dneh leta spoznavamo, da je toliko stvari v našem ivljenju, brez katerih gre življenje mirno in nepretrgano svojo pot.

Mi sami smo toliko stvari naredili za nujne, za neznansko važne. Samo zavoljo tega, ker smo si želeli življenje napraviti s slad-

kostjo potreseno premikanje časa. Pa jih je toliko, ki živijo samo od drobtin, toda živijo in so srečni!

Ob vsakem božiču, če na božič gledamo res z očmi vernih ljudi, moramo misliti na prvi božič, na čas, na ljudi in razmere, ki so tedaj vladale. Mogočna rimska država je imela v svoji pesti droben izraelski narod, ki ga je pred dolgimi stoletji Mojzes iz egiptovske sužnosti pripeljal v obljubljeni deželo. Predstavnik rimske oblasti Poncij Pilat je igral sredinca. Želel je biti prijatelj in oboževatelj rimskega cesarja, pa želel biti v dobrih odnosih tudi s predstavniki sovražnih Judov.

Tu je bil presiti in pokvarjeni Herod, ki je sicer sovražil Rimljane, pa se vendar valjal v njih milosti. Tu je bil veliki duhovnik, mogočni predstavnik Mojzsove postave, in nje glasniki pismoniki in farizeji. Poznali so postavo in vse preroke, toda učili so jo po črki in ostrini. Udarjali so po padlih in kakor krvniki trgali duše ubogih grešnikov, nad svojimi grehi in slabostmi so hinavsko mižali in mislili, da se jih rešujejo z desetino, ki so jo do pike odrajtavali od popra in kumine. Pobirali so kamne, da so jih lučali v padlo ženo, svoje so



krili v trakove, ki so jih imeli na obleki in na čelu po zapovedi Mojzesove postave.

In so čakali Mesijo, ki naj pride v bleščeči moči kralja, ki bo združil vse Izraelce in s svojo strašno močjo pognal Rimljane iz dežele.

In bili so cestinarji — javni grešniki v očeh farizejske gospode. V templju so stali zadaj pri vratih in niti oči niso upali dvigniti proti skrinji zaveze. In bili so pastirji, siromaki, ki so se rodili in zrasli ob ovcah in umirali ob njih. Nihče jih ni imel k mari, nihče se ni brigal zanje. Dan je bil zanje dnevu enak, duh po živini in revšini se jih je držal. In bili so gobavci, ki so jih pognali z vasi v votline na robu puščave in se hranili od skromnih darov, ki so jim jih od daleč metali mimoidoči. V gnilcbi so umirali po votlinah, nihče ni imel usmiljenja z njimi, nihče jim ni rekel dobre besede.

V tak čas, v take razmere in med take ljudi je prišel Sin božji. Kakor vsak otrok je prebil devet mesecev v telesu žene, ki je vendar ostala devica. Zagorela je zvezda repatica, toda razen Modrih tam daleč še čudne zvezde niso imeli k mari. Še manj to, da je tisti tesar iz Nazareta s svojo mlado ženo imel pač križ, da je Otrok prišel na svet tako rekoč na poti. V Betlehemu, ker je rimska oblast dala ukaz za ljudsko štetje in je tam Jožef, ker je bil iz Davidovega rodu, imel domovinsko pravico.

Koliko revnih otrok se rodi! Pač ni bilo prostora v betlehemskih hišah, ljudje so pritiskali v mesto in prenočišče so dobili predvsem tisti, ki so imeli dobre znanke in več denarja. Poznanstvo in denar odpirata vrata!

Tesar s svojo revščino je bil lahko vesel, da se je mogel stisniti v ovčjo stajo. Nekaj časa je pač mirno slonel ob vhodu v votlino in gledal po nekaj tistih ognjih, ki so goreli na planjavi, kjer so pastirji pazili na drobnico. Marijin klic ga je pognal k pogradu, dopolnil se je bil čas, dozorele so napovedi prerokov in zagledala sta se v obličje Njega, v katerega volji sta bila od vekomaj. Brez kraljevega žezla, brez dvorskega glasnika — droben Otrok, ki je v svojih majhnih prstih vendar držal cel svet in celo veselje, usodo Rimljanov in Grkov, ki je že določil pot Janeza Krstnika in uboge žene Samarijanke, ki je že videl nerodnega Petra in blagega Janeza, Lazarja, kako vstaja iz groba, Jairovo hčer in vernega stotnika, hinavskega Kajfo in izdajalca Juda in tisto strašno pot po ozkih cestah Jeruzalema do vrha Golgote.

Gledala sta ga, pesem angelov se je razlivala po planjavi, v močorni luči so se kar zgubili pastirski ognji in preprosti pastirji, ki so jih samo ovce ljubile, so odromali do ovčje staje, do jasli, do pravkar rojene neskončne Ljubezni, v kateri je bil obsežen eden prvih blagrov: Blagor ubogim v

duhu, zakaj njih je nebeško kraljestvo.

Videli so Kralja takoj za Marjio in Jožefom, prej kakor veliki duhovnik, prej kakor vsi mogotci izraelskega naroda.

— — —

Dragi prijatelji, svet se od prvega božiča ni veliko spremenil. Še vedno močnejši stiska šibkega. Kakor v ograde nagnana živina so danes še ljudje po sibirskih taboriščih, po taboriščih tudi v naši domovini. Še so Herodi, ki so mu za rojstni dan na pladnju prinesli glavo Janeza Krstnika, še so sredinci, ki bi radi jemali božje darove, pa se vezali tudi z vragom, če jim to slajša življenje. Še so ljudje, ki dajejo dari, desetino od bogastva, ljubezni pa ne poznajo. Še so ljudje, ki tako lahko lučajo kamne v svojega bližnjega, za svoje grehe pa imajo sto opravičil. Še so reveži, ki jih nihče nima k mari, odpravimo jih z „dajmi“ in z lepim naukom, s sklenjenimi rokami poslušamo njih tožbe in križe in težko čakamo, da nas puste v miru.

In še so gobavci, razjedeni od bolezni, čakajoči usmiljenja od mimoidočih. Kaj je drugače, dragi prijatelji? Da vse zavijamo v srebrn in zlat papir, da je videti lepše. Da imamo lepe avtomobile, čudovite hiše, rakete, katerih ena sama stane milijone.

In kaj še imamo? Strah, da bomo požrli drug drugega. Kitajci Ruse, Rusi Kitajce. Rusi Amerikance, Amerikanci Ruse.

Moj Bog, kako blede zveni božično voščilo nebeških angelov nad betlehemsko planjavo v naš čas: Slava Bogu v višavah in mir ljudem na zemlji, ki so Bogu po volji. In vendar je naša rešitev samo v preprostem spoznanju, da smo ljudje od tistega Boga ustvarjeni, ki je zavoljo nas postal človek. Da se naša življenjska pot zavoljo božje volje začneja in se zavoljo božje volje konča. Da je norost v ta čas, ki nam je dan od rojstva do smrti, trpiti vanj sebičnost, zavist, sovraštvo, skopost, nasilnost in samovoljnost.

Svet more reševati le blaga božična misel. Če je Bog zavoljo nas ljudi postal človek, mar ne moremo ljudje priti bližje k Bogu, svojemu bratu? In če poskušamo biti bratje, zakaj potem nasilje, zakaj taborišča, zakaj ubijanje duha s strupi?

Božič moramo gledati in doživljati kakor ljudje, ki so sicer na čas pripeti, pa v večnost usmerjeni. Dejansko je samo v tem naša največje bogastvo. Vse bo odšlo, vse se bo razstopilo, zlato in srebro bosta potemnela, le luč in blesk božične skrivnosti ne bosta nikdar ugasnila.

Dragi prijatelji— ni najbolj važno, kaj bo z nami drugo leto, niti to, kaj nas še čaka v dneh, ki so nam po božji volji določeni. Važno pa je, če od svojega življenja dajemo svoj delež svojim sobratom, če s svojim križem lajšamo križ svojemu bližnjemu, če znamo s svojim potrpljenjem ugašati jezo in nejevoljo tistih, ki

se jim zdi, da vse vedo, vse razumejo, da poznajo vsa pota do uspehov in imajo odgovore na vsa vprašanja.

Če bomo to znali, če bomo temu znanju dali večnostni pečat, potem smo na blaženi poti čez bethlehemsko poljano k ovčji staji, da pozdravimo svojega malega sobrata in svojega velikega Boga.

Želim vam vsem, ki ste tukaj, žegnan božič. Prav tako pa vsem

vašim in vsem slovenskim ljudem, kjerkoli živite in ki verujejo v odrešenje, ki se je z rojstvom Boga-človeka začelo.

Naj se blagoslov božiča preljuje na vse dneve v novem letu in v vsakem dnevu dvigajmo bandero upanja zase, za vse svoje, za našo farno skupnost in za vse Slovence. Upanje je najlepša luč za nov dan, hodimo v njej z vero in ljubeznijo!

Tenorist Anton Dermota o božičnem praznovanju

Tedaj smo živeli s cerkvenim letom. Božič, velika noč, binkošti — „sveti časi“ — to so bili pač nepozabni vrhunci leta. S tem se je družilo slovesno zvonjenje, pritrkavanje, kar je popolnoma svojevrsten in za našo deželo značilen običaj, ki ga sedaj po dolgem času spet gojijo. To je namreč ritmično-harmonično pozvanjanje vseh zvonov, ki jih ne poganjajo z vrvjo, temveč udarjajo nanje s kembljem v roki in sicer v natančnem, večkrat zelo zapletenem, toda prosto improviziranim zaporedju. Ali pa zvonijo z največjim zvonom s potegovanjem kot navadno, med njegovimi počasnimi, mogočnimi glasovi pa se oglašajo drugi pozvanjači z ritmičnimi udarci kembljev. Ker ležijo vasi precej blizu druga drugi in se pri ugodnem

vetru sliši tudi sosednje pozvanjanje, so poskušali zvonove v bližnjih vaseh med seboj skladno u-



glasiti. Ob posebnih priložnostih so potem zvonili vsi naenkrat, to pa je doživetje s silnim, mogočnim vtisom.

Božični praznik se je začel z velikim pospravljanjem in čiščenjem in s peko prazničnih potic. Že vonj po poticah je bil del praznovanja. Za božič smo smeli obleči najboljšo obleko. Kdor je imel srečo in je bil na vrsti, je dobil tudi kaj novega. Sicer pa ni bilo nobenih daril. Za obdaro vanje je veljala boljša jed, predvsem pa praznično razpoloženje polno pričakovanja. Delo je počivalo. Oče in mati sta bila doma in končno vendar le za nas otroke. To je bilo najlepše.

Na sveti večer je oče na čelu vse družine z glasno molitvijo nosil po hiši kadilo. Preden smo sedli za mizo k skromni večerji, smo prižgali luči pri jasliah. Božičnega drevesca tedaj še nismo poznali, to ni bilo v navadi. Pojem božiča so bile jaslice, ki smo jih vsako leto na novo postavili. Sicer so bile z roko umetno izrezljane osebe vedno iste, toda grič, po katerem so pastirci s številnimi ovcami romali k hlevčku, smo vsakič posebej zgradili. To je bila očetova naloga, pri tem pa smo mu smeli pomagati in mu znositi potrebno gradivo: les, lepenco, predvsem pa veliko mahu za betlehemske pašnike in travnike. Iskat smo ga šli v gozd in večkrat ga je bilo treba izkopati izpod debele snežne odeje, pa tudi to je sodilo k radostim božičnih priprav.

Po večerji smo peli božične pesmi, potem smo šli „gledat jaslice“. Ne da bi se napovedali, smo pri sosedovih potrkali in, kakor se spodobi, občudovali njihove jaslice. Tako smo obhodili ves kraj, ki je bil ta večer kakor ena družina. Nato smo živahno razpravljali, katere jaslice so najlepše, dokler nas niso farni zvonovi poklicali k polnočnici. Z vseh strani, večkrat iz zelo oddaljenih zaselkov, so prihajali verniki z baklami v rokah slaviti rojstvo Gospodovo. Prelepo je bilo videti, kako so luči po zasneženih bregovih omahovale, se majale navzdol in se zgrinjale k farni cerkvi, ki je bila kmalu natlačeno polna.

Kakor je naš kraj majhen in reven, ima vendarle dve cerkvi. Poleg farne, posvečene sv. Lenartu, zavetniku ujetnikov in živali — nastanek te cerkve sega še v gotski čas, a je od gotskega sloga zaradi pogostnih prezidov komaj še kaj opaziti — je v kraju še podružnica, baročna Marijina romarska cerkev, ki stoji na griču nad Kropo. V mežnariji tam zraven, cerkovnikovi hiši, je družina Dermota dvakrat dobila stanovanje. Oče je opravljal službo cerkovnika in skrbel za vse potrebno v cerkvi, mati pa je snažila in krasila s cveticami oltarje.

Marijina cerkev je imela — drugače kot farna z mehaničnimi orglami — pnevmatično glasbilo, na katerem sem si pozneje v počitnicah kot gojenec orglarske šole v Ljubljani prvič upal preiz-

kusiti se v igri na orglah. Oče, včasih pa tudi kateri od bratov, so gonili meh. Oče je to rad stóril in ne brez ponosa nad bodočim organistom. Če pa sem se predolgo zasanjal v igri ali če sem povlekel preveč registrov naenkrat, se je lahko zgodilo, da je utrujen prenehal z mehóm in naenkrat mu je pošla vsa sapa. Nato je stopil k meni in kratko pa odločno velel: „Dovolj za danes!“

Oba starša sta v mežnariji tudi umrla. Če obiščem domači kraj, je ta stara hiša pri Marijini cerkvi moj najljubši cilj. Stari spomini se zbudijo in pomembno je zame, da so to le lepi spomini.

Toda vrnimo se k božičnemu času mojih otroških let. Na dan starega leta se je začelo novoletno in trikraljevsko koledovanje, trajalo pa je do 7. januarja. Gašper, Miha in Boltežar so za praznike hodili po Kropi, v delavnikih pa tudi po sosednjih vaseh od hiše do hiše. Trikraljevska koleda je bila pravica ministrantov, tudi jaz sem bil med njimi. Tedaj smo nosili ministrantske obleke, na glavo smo si posadili pisane papirnate krone, na njih so bili nalepljeni božični prizori iz prozornega barvastega papirja. Znotraj je to krasoto osvetljevala goreča sveča. Ni nas motilo, da nam je vroč vosek kapljal na glavo. Zvečer pa se je mati trudila, da nas je očistila.

V znak kraljevske časti smo si opasali krive sablje, nemara še kot spomin na turške čase. Zamorca je predstavljal vselej najmlaj-

ši izmed nas. Trpeti je moral, da smo mu obraz namazali s sajami. Z leti je potem napredoval v Miho in nazadnje v Gašperja, ki je bil od vseh treh najbolj imeniten, saj je prinašal Jezusu zlata. Kralje je spremljal nekakšen zaščitnik, eden od dosluženih ministrantov, ki je sprejemal tudi darove v varstvo. Ko so se na trkanje odprla hišna vrata, se je zvrstil tak prizor: najprej smo skupaj zapeli pesem, nato se je vsak predstavil s kakim izrekom, ki je bil tako sestavljen, kakor da bi se trije kralji pravkar po naključju srečali.

Na vprašanje „od kod prihajajo vaša kraljevska visokost“ je prvi odgovoril: „Tam sem doma, kjer sonce zjutraj gori gre, in Gašper mi pravijo.“

Nato drugi: „Tam sem doma, kjer sonce opoldan na nebu stoji, in Miha mi pravijo.“

Nazadnje tretji: „Tam sem doma, kjer sonce po božji milosti zahaja, in pravijo mi Boltežar.“

Ta prizor je nedvomno ostanek stare ljudske igre, ki je pozabljena. Na koncu smo uprizorili še prepir med nami tremi. Ta se je sklenil tako, da so sveti trije kralji — vročekrvni, kakor smo si predstavljali Jutrovce, in prav nič več sveti — potegnili svoje krive sablje. Pogled na zvezdo nad nami pa nas je kmalu pomiril in četrtri spremljevalec je končno lahko vzel darilo, ki je bilo v Kropi le skromen novčič. Po praznikih so trije kralji odromali h kmetom v bližnjo okolico, kjer so

včasih zapeli tudi kako manj po-
božno pesmico, da bi poslušalce
zabavali in da bi ti bili bolj da-
režljivi. Tam so nas obdarovali
ponajveč s suhim sadjem, s pe-
civom, s svinjskimi uhlji, krva-
vicami in kar je še takih dobrot.
Zvečer smo se vrnilo domov z
bogatim plenom, ki smo ga stro-
go in pravično med seboj razde-
lili.

Rekel sem, da je bila trikra-
ljevska koleda pravica ministran-
tov. Ne glede na to pa so se zdru-

žile številne „divje“ skupine o-
trok, ki so na svojo pest hodili
od hiše do hiše. Tudi marsikateri
starec je porabil priložnost in od-
šel na pot, da bi napolnil svojo
malho. Zato je pred hišami dosti-
krat v gneči nastalo prerivanje
z majhnimi bitkami, tako da je
radodarni gospodar nazadnje le
za hip odprl vrata in odkimal:
„Danes ne bo nič!“ Vse ima kon-
čno svoje meje.

(Iz knjige „Tisoč in en večer“,
Mohorjeva, Celje 1986)

Zora Tavčar

Pastirji ne spijo...

(Spominu pokojnih stricev, dvoj-
čkov-duhovnikov, misijonarja To-
maža in dekana Matevža)

I.

„Kako drobno in gosto je po-
suto polnočno nebo nad našim po-
gorjem!“

Pavel je, naslonjen na zidek,
pod katerim se je ugrezala strmi-
na vse do doline Luše, zamišlje-
no obstrmel v noč. Dvojček Peter,
vedrejši in stvarnejši, je zajel v
široki objem svojih sprostrtih ša-
pastih rok ves krog hribovja, kar
gà je bilo v mesečini slutiti s
šentlenarškega vrha:

„Naj bodo majhne ali velike,
iste zvezde nam sijejo s firma-
menta na Mladi vrh in na grbo

Karavank tamle — ali nad daljni
severni tečaj. Zvezda je zvezda.
Nič več kot zvezda.“

Pavel, pesniška duša, se ni dal.
S svojimi mehкими gibi je, med
obema bratoma-študentoma bolj
studiosus, zasnoval nekakšno geo-
metrično znamenje na svilnati za-
stor neba:

„In vendar gostosevci nikjer ne
blešče s tako močnim sijem kot
pri nas: kot majceni lesketajoči
se dragulji. Skoraj bi nastavil dla-
ni in bi se mi skotrljali semle!“
je nežno nastavil v zajem svoje
tenke študentske prste.

„Hohoho!“ je zagrmel s svojim
kmečkim smehom orjaški Peter.
„Če rajtaš ostati takole pesniški,
pa res ne bo nič! Z najinim leme-
natom, menim. Za ljudskega faj-

moštra res ne boš, če kaniš vse življenje prešernovati.“

„No, no, ti boš pač vesel vaški župnik, jaz pa kakšen bledičen, skutast stolni tretji kaplan,“ se je posmejal nekam mestno prosojni Pavel.

„Tisti šele mora biti pravi faktotum; za vse ga porabijo! Veš, se mi kar zdi, kar vidim te...“ (pri tem je zažmuril). „Vidim te kot meniha! Tenki kutar, sam duh. Bledi duh, ki pregiblje dolgo belo cistercijansko kuto čez samostanski vrt!“ se je zakrohotal Peter in navdušen nad svojo domislico, s svojo šapo skoraj podrl krhkega, dasi po rasti enako vi-sokega brata.

„Tisto pa že ne!“ se je zdaj re-snično razkurl Pavel. „Kaj ti veš, kakšne neverjetne načrte imam. Sicer pa...“

„Ho, pa ne, da misliš misijona-riti po črni Afriki, takle pišča-nec!“

„Koliko staviva?“

„Nič. Kadar boš ti misijonar v Afriki, bom jaz na severnem te-čaju! Na pasji vpregi se bom vo-zil skozi severno noč in Eskimke mi bodo v iglujih postregle z zm-rznjenim mesom severnega jelena, hohoho...“

Brata sta se zakadila eden v drugega: oba visoka, oba zvrhana moči. In ker je vzel Peter tepež za šalo, Pavel pa zares, je široko-pleči Peter kmalu ležal v snegu z buško na čelu, Pavel pa je kle-čal s kolenom na njegovem pr-snem košu in zmagoslavno zarjul v noč svoj indijanski bojni krič.

Potem sta se kot vedno umirila. Pobrala sta se in se otepla snega.

„Ne kaže drugega, kot da te spet sprejem v lemenat!“ se je pošalil Peter. „V skrajnem pri-meru te še zmerom lahko vza-mem za svojega kaplana na faro! Av, av, nikar spet ne mikasti!“

Onstran cerkve je zaškripal sneg. Spoznala sta silhueto mež-narice, ki je šla v cerkev vadit za polnočnico. Res so se kmalu okna rdečkasto razsvetlila in ra-hlo so se oglasile orgle. Najprej kar tako, orglarica je razgibavala prste. Zatem je preigravala stare božične. Brata sta sedla na zid, tako da sta imela pod seboj doli-no, in poslušala. Le na sosednjem hribu je mežikala kakšna luč, v Drgobački. Vse drugo, tudi njih-va domačija, je potonilo v zasne-ženih smrečinah.

Orgle so zdaj ubirale staro Ri-harjevo melodijo: „Na polnoči grede utihnejo čredé...“

Zagledala sta se čez gozdove in še više, tja do srebrnkastega hrb-ta karavanške grbe.

„To bodo mati veseli nocoj. To je njihova pesem,“ je šepnil Pa-vel. „Morda pa ne pojdejo nocoj, preslabe noge imajo. Najbrž poj-dejo k svitanicam!“ je menil Pe-ter.

„Jim bova pa midva zapela nji-hovo pesem. Še nocoj!“ je takoj predlagal nežni Pavel in že lovil pravi ton. Brat, ki je imel malce hripav glas, dasi močan in nizek, mu je skušal slediti s svojim ba-som. Pavel je s svojim zvonkim te-norjem povzel vodilno melodijo:



„Pastirji ne spijo,
močno hrepenijo...“

Tako sta vadila za mater, v samotni za cerkvijo. Eden z očmi v daljnem ozvezdju gostosevcev. Drugi s pogledom nad grapami in robovi naokrog, do koder je segala šentlenarška fara. Pastiroval bi...

Medtem si je mati v lazu za obronkom Debelega brda prevezovala bolno nogo. Ne, s takšno je bolje, da ne poskuša v temi k polnočnici. Zlezla bo na zapeček in zmolila za fanta: da bi ju kaj ne zmotilo tam daleč v Ljubljani pa da bi vendarle postala gospoda. Če bo še dočakala...

Bilo je petdeset let pozneje. „Kako velike visijo zvezde tu nad snežnimi širjavami,“ je pomislil Peter, naslonjen na sani. Hrbet starega Lunda se je zibal pred njim in le kdaj pa kdaj ob kakšnem ovinku je odgrnil v belem polmraku polarne noči kožuhe psov, ki so vlekli vprego. Boki so jim plali — in vendar so ure in ure neutrudno tekli dalje, skoraj brezšumno. „Če le ni led napokal,“ je zaklical stari Lund, da bi prevpil veter, ki je tu na planoti, odprti proti zalivu, bril ostreje. „Potem bova težko prišla pravčasno!“

„Kaj ni božična noč? Kako nama torej nocoj ne bi šlo po sreči!“ je zaupal Peter, katerega niti zdaj, na stara leta, ni še zapustila kmečka vedrina.

„Je pa tudi od sile! Vse na isti dan: eden se zmisli roditi, drugi umreti! Saj ne zamerite, oče Peter, tako so me poslali po vas, ki znate vse. No, pa tudi maše se ne bomo branili, seveda! Ampak prej...“

„No, če Bog da, bova opravila nocoj vse troje: porod, zadnjo popotnico in mašo,“ se je pošalil stari župnik.

„Da bi le led zdržal. Saj bi šel naokrog, a za to bi šlo nekaj ur. Mudi se. Čez preliv bo treba! Ampak v tem času...“

„Naj bo, kakor more. Kar zapodi pse, gremo čez zaliv, naj bo, kot je namenjeno.“

Bela planjava se je že rahlo

spuščala k zalivu. Suho je šumelo pod sanmi. Peter se je utrujeno naslonil na oprtnik. Ves dan na poti in ves čas enaka bela polarna noč nad njim z istimi velikimi belimi zvezdami kot neznanskimi snežinkami.

Kdaj je že bilo, ko sta z bratom takole strmela po obnebu... o-smošolca sta bila takrat... Pavlov glas: „Drobne zvezde kot dragulji...“ In stara božična pesem, materina... s Pavlovim tenorjem: „Pastirji ne spijo...“ In znova Pavlov glas: „Kako drobno in gosto je posuto nočno nebo nad našim pogorjem...“

Prav je imel, Pavel... tu so zvezde tako neznanske... kar us-pavajo, tako nepremične...

„Hoj!“ je zavpil stari Lund v veter. „Držite se, zavozili bomo na led!“

Ostro je zaškripalo pod sanmi, potem so stekle gladko kot po steklu, z rahlim škrtanjem v zavojih.

„Tenak je. Bo šlo?“ je zaskrbelo Petra. Te sinjkaste črte na robovih zaliva... niso razpoke?;

„Kakšna opoka že bo kje, a jo bomo, če Bog da, obšli. Še psi imajo nos za to, do kod smejo, kaj šele stari Eskim!“ je poskušal obrniti Lund na šalo, medtem ko je poklicaval pse.

Že so bili sredi zaliva. Tu je brilo ostreje, sani je na debelem, malce grbastem ledu zanašalo. Trd bolj od strahu kot od mraza se je trdno oprijemal zadnjih rogov sani. Ni bilo misliti, da bi zdaj lahko molil.

„Saj nam boš pomagal, ljubi Bog,“ se je kratko priporočil, ko je vprega spet zašla na tanjši led, med sinjkaste črte. Sani je spodnašalo in moral se je trdneje oprijeti, da bi ga ne vrglo z njih, kadar bi odskočile. Psi bi tu ne mogli več varno obrniti, da bi se vr-nili ponj. Zaprl je oči. Čakati in zaupati... Potem je vprega drse-la počasneje in previdneje, z rahlim pozibavanjem. Petra je zazi-balo v dremavico...

Nad njim so se prižgali drobni dragulji gostosevcev... rahlo or-glanje... ob njem na zidku Pavel, dvojček... zvonek tenor, ki ubira staro božično...

„Pastirji ne spijo,
močno hrepenijo...“

„Pastirji ne spijo!!!“ ga je streslo, da je sunkoma odprl oči. Zahreščalo je in sani je skoraj vrglo v zrak. Lund je kriknil nad psi, da so naglo odskočili vstran in potegnili vprego z nevarnega mesta k bregu. Razpoka v ledu je ostala za njimi. Lund se je od-dahnil.

„Videl sem vas zaprtih oči, ko sem začutil, da smo tik razpoke. Groza me je obšla, da ste zadremali, zavpiti pa nisem smel, da bi ne preplašil psov. Ko bi bili spali, bi vas gotovo vrglo s sani v razpoko!“ se je ves stresel stari Eskim.

„Sam Bog vedi, da sem bil za-res zadremal,“ je vzdihnil Peter. „Bratova — ali materina — pe-sem me je rešila, da...“

„Kaj?“ je začudeno zavpil na-zaj Lund.



„Nič!“ je odvrnil Peter in si v veter pripeval tisto staro: „Na polnoči grede — potihnejo čredé...“

Onstran preliva je bilo že videti kopaste obrise eskimskih iglujev. Nekaj domačinov jim je mahalo z brega v pozdrav: torej se še ni bilo zgodilo nič usodnega.

„Nihče še ni umrl, kot je videti,“ si je oddahnil Peter. Stari Lund je bil zdaj tudi že razpoložen za šalo. Zdaj mu niti ni bilo več treba kričati, saj se je onstran zaliva piš povsem podel:

„Veste, oče Peter, da bi bil rad v vaši koži?“

„Misliš: v kožuho iz medvedje-

ga krzna?“ se je gromko zasmel Peter.

„E, saj dobro veste, kaj hočem reči: na vse konce vas kličejo, povsod ste zaželeni, — zdaj ste babica zdaj zdravnik, zdaj mrliški oglednik. Kdaj pa celo duhovnik!“ se je zarežal s svojimi škrbastimi dlesni.

„Kaj pa tehle osemdeset let, ki jih nosim na grbi? Zmeraj z eno nogo na oni strani! Ko te vsak dan kaj hoče spraviti na drugi breg: enkrat led, drugič medved ali krdelo volkov. Pa snežni vihar. In, navsezadnje, že samih mojih osemdeset košev na hrbtu!“

„E, kaj pravim: vi kar imejte eno nogo na oni strani; samo s tisto drugo — hehe — pa še kar naprej veselo med nami!“ je zapiskal skozi režo dlesni stari Lund. „Saj vam ni hudega med Eskimi?“

„Če pomislim,“ se je zresnil Peter, „da sem v mladih letih želel postati vaški župnik v domači fari! In kam me je zaneslo? Najprej v klošter, zatem pa, kamor me je pač porinil moj red, vse do tehle polarnih ravnin! Pod kolikimi zvezdami sem že pastiroval! Kutar!“

„Kaj?“

„Nič. Kutar. Šaljiv vzdevek za meniha. Tako sem imel včasih za norca brata Pavla, tam daleč na našem jugu.“

„No, tu ali tam, kjerkoli že smo, zvezde so iste povsod!“ je pomodroval stari Lund in pognal vprego po bregu navzgor, na plano.

„Bakle so se približale in obstopile sani. Psi so si otresali belo naphane kožuhe in veselo bevskali.“

„No, kako bomo zdaj?“ je vedro zagrmel Peter. „Kdo bo prej na vrsti: živi ali mrtvi?“

„Spravite najprej staro Gunno na oni svet, najbolj potrebna je,“ ja zavpila v snežni piš bakla in prisedla k Lundu na sani. „Za porodnico ni še sile. Ko bo vse opravljeno, bo Lund pozvonil. Dotlej bodo že počakali na mašo!“

Peter se je ozrl nazaj. Bakle so se manjšale, približevale so se jim še druge, zbirale so se kot ptice, valovile. Sapa je zanašala do sani vesele krike in smeh, dokler ni pasja vprega zdrknila za snežno grivino.

Nad iglujem v kotlinici je visela posebno velika zvezda. Staremu župniku je bilo, kakor da vozijo sani proti betlehenskemu hlevu.

III.

Šentlenarski župnik se je tačas oziral po obnebj. Kaj ne bo nehalo snežiti? Nametlo je že debelo plast novega snega. „Pol manj jih bo moglo nocej k polnočnici,“ je vzdihnil. „Še orglat ne bo prišel od Sv. Bolantina, v grapi so gotovo novi zameti! Pa eden od ministrantov iz Luše, daj Bog, da bi bil oče toliko pameten, da mu ne bi pustil iz doline. V Ravneh je gotovo zametlo poti.“

Stopil je proti cerkvi. Odkopati mora gaz do glavne ceste, da

bodo mogli oni z Rovta sploh v cerkev. Pa vroč čaj, cel lonec! Da se po maši malo pogrejejo, kar jih bo, preden se razgube po hribovju naokrog. Še kaj?

„Menda bo že treba vabit, saj je enajst!“ Ozrl se je na stolpno uro. „Takoј zvonit, skrajni čas je!“

Stari župnik šentlenarski je zagazil, kolikor so mu bolne noge dale, — to je podedoval po materi —, proti cerkvi na Griču. Tenak in visok, zmeraj malce bolehen, a trmasto prezirljiv do svoje telesne krhkosti, je neverjetno lahkotno — za svojih osem križev — pohitel v zvonik. Zatem je odmetal novi sneg iz gazi in stopil v farovž pristavit lonec za čaj. Naposled je stopil na prag.

Ta trenutek je imel najrajši: z očmi je obšel ves krog obzorja do Mladega vrha in še dlje ves neskončni firmament, posut z drobnimi zvezdami vse gor do gostosevcev.

Tako malokdaj je utegnil pogledati tja gor. Z leti je postal res, hočeš-nočeš, pravi praktični in pritalni vaški župnik. Pavel, nekdanji pesnik! Ki so mu v nastavljene dlani padali drug za drugim gostosevci! Pokmetil se je, kidal sneg — ali gnoj —, kahal, zvonil, pastiroval. In vendar so bile nad njim iste zvezde kot nekoč! Ne več dragulji, ne več sanjske zvezde, ki kažejo pot v daljne dežele, — pa vendar ljube, domače zvezdice. Kako se le življenje prečudno presuka! Kaj ni postal to, kar je nekoč želel

postati Peter? Peter pa... no, še pisati mu je pozabil letos! No, se ga bo pa spomnil med polnočnim obredom. Mogoče bo nocoj Petru molitev prišla še posebej prav. In opolnoči, tudi če ne bo orgel, bo poskušil s svojim zdaj že nakrhanim tenorjem vzdigniti med ljudmi tisto staro, materino:

„Na polnoči grede — potihnejo čredé...“

Tako si je pripeval, ko je hitel, da se preobleče za mašo, ko so priškripale po snegu od Rovta prve ženske.

Kako so se nasmihale vse tri kmetice z Rovta, Vidmarca, Potočnica in Hdelovca, ko so zagledale v gazi pred seboj župnika Pavla, že vsega zgrbljenega in krevljastega starčka, kako nekam

mladostno hiti v zakristijo in si gredoč poje tisto že zdavnaj pozabljeno:

„Pastirji ne spijo...“

„Kaj mu ne gre že malo na otročje?“ pravi Hdelovca, ki ima malo dolg jezik.

„Ta bo kar pred oltarjem zdihi!“ pribije Vidmarca.

„Cvek pa je še, cvek!“ meni Potočnica, ki je dobra duša. „V Dom so ga hoteli dati, pa ni hotel. Kar naprej vztraja tule na Griču. To ti je cvek!“

„Kaj si rekla?“ vprašal Vidmarca, ki je malo naglušna.

„Da je še cvek!“

„Mraz je, mraz, res,“ pritrdi Vidmarca.

(Koledar Mohorjeve družbe,
Celovec)

Zbogom, Peggetz, zbogom, Triestach, zbogom, lepi Lienz!

(Iz begunskega dnevnika)

Peggetz, 11. novembra 1946

Taboriščna skladišča praznijo. Ljudem bodo razdelili vso obleko. Za te stare cunje se razvija pravcata vojska. Niso slabe, nasprotno, večina obleke — zlasti ženske obleke — je zelo lepo in dobro ohranjena. Toda pri delitvi ni pameti, ampak sam pohlep

in nevoščljivost, vsak bi rad čim več nagraбил in svojemu sosedu tudi cunjo zavida. Zlasti ženske postajajo bolne od cunj in tisti, ki imajo že itak dovolj, hočejo imeti še več. „Saj nisem potrebna, toda če drugi dobe, zakaj še jaz ne bi dobila,“ tako slišimo govoriti. „Gospoda in izvoljeni bodo pobrali boljše, nam bodo ostale strgane cunje!“ Vsak bi si rad

čim več nagrabil, tisti pa, ki v resnici nimajo, so tihi in mirni. V tem divjem pohlepu in nevoščljivosti ni razlike med kmeti in izobraženci. Slednji so grši od prvih. Ta pohlep in nevoščljivost se izražata še v drugih smereh: vsak si hoče lastiti čim več oblasti, tiste, ki imajo resnično oblast v rokah, sumi sebičnosti, jim očita nepoštenost, javno razglša njihovo popolno nesposobnost; kjerkoli more, se potruži, da krepko udarja po njih. Gotovo je v taborišču najuglednejši mož, zgledno nesebičen in skrajno požrtvovalen gospod dr. Valentin Meršol in pa njegova gospa. Med zelo skromno oblečenimi sta prav ona dva in njuni otroci. Pa tudi njim ni prizanešeno. Ni čudno, da se pošteni in sposobni možje otesajo javnih, častnih in vodilnih mest in služb in opravil, ker jim je ljubši mir in dobro ime. Seveda, če se taki možje ne bodo hoteli žrtvovati, se bodo polastili in se na površje skopali črnoborzijanci, prekupčevalci in podobni „poštenjaki“. Mojzes, res si bil velik, da si 40 let vodil in krotil tako drhal! Pa kaj hočemo, to spada k taboriščni psihozi! Ne smemo reči, da so vsi tako lakomni. Le manjšina, ti pa so tako nasilni in neukročeni, da razburkajo celo taborišče. Nerazpoloženje, ki ga taki tipi širijo, se potem oprime množice in nato nastane splošni nemir. Pametni ljudje so proti tem brez moči. En sam visoko izobražen gospod je preteklega julija zaradi obleke in obutve dvignil obtožbo

proti taboriščnemu odboru. Vse taborišče je bilo tri mesece vzburkano. Ni dal zadoščenja za grde klevete, nasprotno še naprej je klevetal, da je zadeva prišla do najvišjega mesta v Celovcu. Posledica tega je, da smo vsi Slovenci umazani, najbolj pa duhovščina, ki nima s temi stvarmi prav nobenega opravka. Enaka lakomnost, ki je bila gonilna sila komunistični revoluciji, je pogonska sila raznim podtalnim elementom tudi tukaj.

14. novembra 1946

Danes se selimo. Ob enajstih smo morali izprazniti in zapustiti barake. Na travničku pred barako smo morali čakati do štirih popoldne. Žene in otroci so močno prezebali. Okrog pol pete ure popoldne smo se vkrcali v železniške tovarne vagone, nakar so nas potegnili v Lienz, katerega smo zapustili okrog šeste ure zvečer. Težko mi je za Lienzom, prijazen kraj, dobri ljudje, urejeno taborišče z udobnimi stanovanji. Tako udobnih nikjer in nikdar več!

V Spittal smo prispeli okrog 8. ure zvečer. K sreči smo imeli takoj vso prtljago pri roki in tako nismo izgubili nič drugega razen desk za eno posteljo.

Spittal ob Dravi, 15. novembra 1946

Urejamo si stanovanje. Zaenkrat so nas natrpali 10 v eno sobo. Težko je v taki gneči urejati stanovanje.

Hodim ob progi. Prtljaga in po-



hištvo je vse križem razmetano in raztreseno in če hočeš najti svoje reči, moraš vse pretakniti in pregledati. Menda tudi na sodni dan ne bomo tako skrbno iskali svojih grešnih kosti kakor danes in te dni iščemo svojo robo. Težko se je vživeti v nove razmere, „a temu treba bo privaditi se!“

22. novembra 1946

Gospod France Kremžar, prof. Janez Sever in jaz smo danes obiskali taboriščnega ravnatelja in se mu zahvalili za prijazen sprejem lienčanov in za vso pomoč in razumevanje, ki smo ga našli pri njem in njegovih ožjih sodelavcih. Naš obisk ga je presenetil, zahvalil se je zanj in je obljubil svojo nadaljnjo pomoč. Porabil pa je priliko, da je izrazil nekaj posebnih želja. Najprej je dejal, da ne misli pri teh besedah na nobeno narodnost, ampak samo na neugodne razmere, ki vladajo v svetu. V teh okoliščinah je treba, da se DP's (preseljene osebe) vzdržijo vsakega politiziranja in kritike razmer v katerikoli državi. Če bi se koga dobilo pri takih

političnih delih ali zvezah, temu ne bo mogoče več pomagati. On sam je politik in ve, da je današnja politika grda stvar in zato je za DP's najprimerneje, da se vzdrže vsake politike.

Drugo, kar izrecno prosi, je vprašanje repatriirancev. Tiste, ki so se odločili, da se vrnejo domov, naj nihče ne ovira, ali pa jim na kakršenkoli način zamerja. Vsak naj ima pri tem prosto odločitev.

Odgovoril mu je g. Kremžar, da se dobro zavedamo, da smo begunci, ki živimo od dobrote, in da ne gre, da bi se ukvarjali s politiko. Zato se bomo tega in vsega, kar bi moglo naše razmerje do vodstva in vobče do UNRE kaliti, vzdrževali in se bomo potrudili, da se čim preje popolnoma vključimo v že obstoječo skupnost. Lepo se je z nami rokoval in nam želel, da bi se tukaj dobro počutili.

Hrana je tudi tukaj šibka. Zjutraj nesladkana črna kava in malo kruha, ki je zelo slab. Prav te dni je razkrita afera, ko so peki med moko mešali celo steklo. Z zadevo se peča sedaj policija. Opoldne je čorba, ki je okusna, a je redka in porcija je majhna. Enako je z večerjo. Posebnih dodatkov ni in tudi konzerv ne dajejo na roko.

18. decembra 1946

Danes je pritisnil strašen mraz. Zjutraj je termometer kazal —19 stopinj C. In pri tem je ostalo ves dan. Sonca ni, ker že kroži za

Goldeckom. Kurjava varčna, ker imamo malo kuriva, zato nas zebe ves dan. Ne upamo močneje kuriti, ker bomo lahko na koncu meseca brez kurjave.

19. decembra 1946

Snoči ob 11. uri so pripeljali iz Lienza ruske emigrante. Ob pol poldne so jih naložili v živinske vagone: starce, bolnike, otroke, matere z dojenčki, vse, prav vse. V Spittal so jih pripeljali ob 11 ponoči. Med vožnjo so stali na vsaki postaji, nekje celo pol drugo uro. To je brezobzirno mučenje ljudi, saj še z živino lepše delajo! Dobra je bila pripomba urine welfare oficirke Katinke, da „v Sovjetski Rusiji ne bi nič slabše prevažali svojih sovražnikov“. Tako dela z najbednejšimi ljudmi UNRA, človekoljubna ustanova, to čudo dobrotnosti 20. stoletja! To že ni več UNRA, to je sedaj samo še priganjaški aparat za repatriacijo.

O, dragi družinski dom, ti edina resnična življenjska sreča! Človek spozna tvojo silno vrednost in lepoto, ko te je izgubil! Ničesar si bolj ne želim, kakor majhen košček lastnega doma, pa naj bo še tako skromen in preprost. Vsak dan prosim Boga, da mi nakloni to najvišjo zemsko srečo. Kaj poklic, kaj teža dela, vse bi prenesel, samo da bom zopet enkrat spet človek postal, da bom prost in rešen te strašne dobrodelnosti. Dovolj mi je ta neprestano očitana dobrodelnost, naj ne pozabim, da sem DS-bitje brez

naravnih pravic, samo brezpravna številka DP A 01533419.

25. decembra 1946

Drugi božič v tujini. Slabši od lanskega. Lani smo ga obhajali v lepi družinski skupnosti, v tihi božični sreči. Letos tega veselja ne doživljamo in na sveti večer smo bili kar slabe volje. V sobi smo natrpani in polna je dima. Baračni starešina je včeraj ves dan delil in delil: toaletno milo, nekaj glavnikov, stare kravate, cigarete, delavcem rum itd.

Popoldne smo pripravili jaslice, a mahu nismo imeli, ker je sneg prezgodaj in previsoko zapadel. Okrog osme ure zvečer smo šli na večerni obredni pohod po baraki. Cefinov oče je kropil z blagoslovljeno vodo, Urbanija je kadil, hčerkica je nosila Marijo, jaz pa sem molil rožni venec. Tako smo v spremstvu stanovalcev hodili od sobe do sobe, kadili, kropili, peli in molili. Ljudje so lepo pohod spremljali in bili srečni, da so imeli vsaj malo svetonočnega občutka. Pristrčno smo si vsi voščili srečen in blagoslovljen božič.

Tudi blagi Corsellis je prišel voščiti praznike. Ta fant nas ne pozabi. Povedal pa je, da je bilo liensko taborišče najlepše in najbolj organizirano in urejeno ne samo v britanski coni, ampak v Avstriji sploh. In razpustili so ga vkljub temu iz edinega razloga, da se beguncem ne sme dobro gojiti.

Veseli in srečni del božičnega dneva smo preživeli v kapeli, zla-

sti pri polnočnici in slovesni dopoldanski maši. Tu pa smo uživali resnično srečo in blagoslov božične noči in sveti mir v naših srcih.

31. decembra 1946

Potekajo zadnje ure 1946. leta. Kmalu bo zašlo in utonilo v večnost. Z njim bodo utonili naši neizpolnjeni upi in pričakovanja. Prineslo nam je mnogo trpljenja in razočaranja. V UNRI smo gledali človekoljubno organizacijo, ki pa se je prelevila v premišljeno vodeno ustanovo za repatriacijo. Barantali so z nami, bedne med najbolj bednimi so uporabljali za drobiž za plačevanje političnih kupčij, vezali so našo podjetnost in delavnost kjer in kolikor so največ mogli. Stradali so nas s tem namenom, pregnali iz lepo urejenega taborišča, ki bi ljudem moglo nuditi tudi samostojno vzdrževanje. Povelje od zgoraj je bilo, kar največ ljudi spraviti domov in spraviti število beguncev na najnižjo mero. Ta repatriacijska besnost je 24. decembra zahtevala smrtno žrtev — Cerrarja, očeta štirih nepreskrbljenih otrok. V slabem neurejenem in mrzlem stanovanju se je močno prehladil in zaradi mraza umrl za vnetjem srednjega ušesa. Ko so naši ljudje prijeli zaradi tega preskrbovalnega podoficirja, ker ni preskrbel za zadostno zalogo kuriva, se je le-ta na kratko odrezal: „Kaj pa sploh vi Jugoslovani še delate tukaj!“

Zaradi vseh težav nisem in ni-

smo obupali. Hvala Bogu tudi za vse to trpljenje! Saj nam je bilo v očiščevanje naših duš, z njim smo Bogu zadoščevali in si služili boljšo bodočnost. Dnevno smo Boga zahvaljevali za križ in trpljenje in vse darovali Najsvetjšemu srcu v zadoščevanje. Vzemimo UNRO kakršna že je, hvala Bogu za njo, ker kaj bi z nami bilo brez nje! Njeni uslužbenci, ki so z nami delali, so nas razumeli, pomagali, kolikor so mogli, proti naredbam in ukazom njim nadrejenih pa niso mogli in niso smeli delati. Tako smo razumevali besede in opomin ravnatelja majorja Yarvea, da je politika grda reč in se je varujmo.

Od tega, kar so razni preroki, vedeži in vidci napovedovali, se ni nič izpolnilo: ni nastopila 13. decembra tridnevna tema po vsem svetu, ni zadivjala svetovna vojna in vihra in niso se pojavile strupene megle, ki naj bi uničile milijone ljudi.

Tako je, da naša pota niso Gospodova pota. To je v polni meri pokazalo to leto, ki bo nocoj utonilo v večnost. Z njim gre v pozabo tudi prestano gorje, v spominu bodo pa ostali lepi dnevi in sadovi sicer težkega, pa vendar v resnici zelo krepostnega življenja v božjem duhu jemljemo vse to kot pripravo, veliko duhovno pripravo za našo nam še neznano bodočnost. V trpljenju smo zoreli, zorimo in daj Bog, da bi tudi dozoreli!

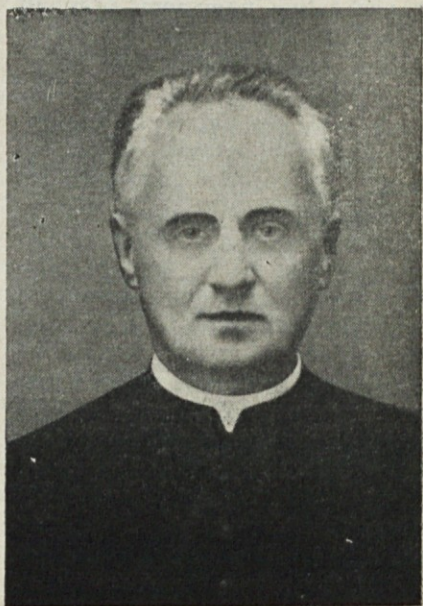
France Pernišek

Dr. Lambert Ehrlich - velik misijonski sodelavec

V jutru 26. maja 1942 se je profesor Lambert Ehrlich, oblečen v svoj oguljeni talar in ogrnjen v prav tako ponošeno pelerino, v spremstvu akademika Rojca napolnil v kapelo nad Ljudskim domom, kjer je vsak dan maševal za svoje študente. Pobožno in goreče, kakor vsak dan, je opravil sveto daritev. Ko se je vračal domov, so ga čakali najeti morilci, poslani s strani Osvobodilne fronte in izstrelili nanj in na spremljevalca Rojca nekaj streliv. Oba sta se zgrudila, luža nedolžne krvi se je pomešala s prašom ljubljanske ulice. Ljudje so pritekli, ko so slišali strele, pokleknili in molili, svoje robce so namakali v nedolžno kri. Kakor da so se ponovili časi prvih stoletij z rimskih ulic.

Tako je umrl profesor Lambert Ehrlich, velik strokovnjak v etnologiji, veroslovju, poznavanju primitivnih verstev, goreč akademski dušni pastir, moč čutečega srca, ki je do zadnjega bečiča vse razdal za revne študente in za proletariat na ljubljanskem gradu, predvsem pa še neutrudni misijonski delavec, ki zasluži našo posebno hvaležnost, ker je tolike navdušil za misijone in, četudi sam ni bil nikoli v misijonih, kljub temu postal misijonar.

V Žabnicah pod Svetimi Višarjami stoji mogočen dom Ehrlichovih, zavedne slovenske koroške družine. Ta hiša nam je dala kar tri slovenske duhovnike. Najprej prelata dr. Martina, ki je bil v prvih letih tega stoletja ravnatelj avstrijsko-ogrskega hospica v Jeruzalemu, nato profesor Nove zaveze na celovškem bogoslovju in nazadnje župnik, dekan in prošt v Tinjah. Nekaj let mlajši je bil Lambert, ki se je rodil 18. sep-



tembra 1878. Gimnazijske študije je Lambert opravil v Celovcu, teologijo je študiral v Innsbrucku in l. 1903 promoviral. Njegove službe so bile: kaplan v Beljaku, nato stolni kaplan, zatem tri leta škofov tajnik. L. 1910 je postal profesor v bogoslovju in to službo opravljal do l. 1919, ko je bil izbran v mirovno delegacijo za Pariz, kjer se je odločno boril kot velik poznavalec Koroške za priključitev te Jugoslaviji. Pariški mirovni konferenci je predložil svoj spis „La Carinthie“. Leta 1920 in 1921 je porabil za študij v Parizu in Oxfordu, kjer je študije zaključil s knjigo, ki je izšla v Mödlingu z naslovom „Origin of Australian Beliefs“. Leta 1922 je na povabilo ljubljanske fakultete prišel v Ljubljano, postal redni profesor veroslovja in zgodovine verstev. Kot priznan etnolog je nekaj časa predaval tudi na filozofski fakulteti ljubljanske univerze.

V Ljubljani je te dni izšla zelo zanimiva knjiga. Napisal jo je docent etnologije na filozofski fakulteti Zmago Šmitek in ji dal naslov „Klic daljnih svetov“. Ta knjiga v zelo objektivni luči prikaže slovenske misijonarje tja od začetka novega veka naprej in zelo pravično podaja tudi sliko profesorja Lamberta Ehrlicha in njegove zasluge za misijonsko gibanje pri nas. Za Baragom in Knobleharjem in njunimi sodelavci je misijonska misel nekoliko oslabela med Slovenci. V začetku 20. stoletja se je začela spet bolj

prebujati. Še preden je prišel Ehrlich v Ljubljano, je bila že ustanovljena misijonska mašna zveza, začeli so lazaristi izdajati Misijonski koledar, kupili Wurzbachovo graščino v Grobljah za Slovensko misijonišče, ki je kmalu dobilo svojo tiskarno.

Ehrlich je kmalu postal duša vsega široko zasnovanega in načrtnega misijonskega delovanja med obema vojnama. Razširil je Društvo za širjenje vere po vseh župnijah, ustanovil posebno misijonsko pisarno s sedežem v stolnem župnišču in s stalnim nameščencem.

Kot akademski dušni pastir je organiziral kar sedem akademskih misijonskih tečajev, l. 1930 je bil v Ljubljani mednarodni misijonski kongres.

Koliko smo takrat imeli misijonskega tiska! Ne samo Katoliške misijone, vsako leto bogat Misijonski koledar, Odmev iz Afrike, Zamorček, Bengalski misijoni, Tabu (31 brošur, ki jih je večina napisal Ehrlich).

V njegovem času so odhajali spet prvi jezuiti v Bengalski misijon v Indijo. Najbrž se je od strica navdušil za misijone tudi njegov nečak Janez, ki so ga od doma poslali v Ljubljano, da bi se tu strokovno usposobil za vodenje domače lesne trgovine, a se je v Ljubljani odločil za vstop k jezuitom, odšel v Kurseong v Indijo in bil tam l. 1941 posvečen v duhovnika. Do svoje smrti (l. 1978) je delal kot misijonar v Indiji, to je bil tretji duhovnik iz

Ehrlichove hiše pod Svetimi Višarjami.

Vemo, da je Ehrlich tudi zelo veliko pisal kot znanstvenik, še več pa kot navdušen delavec za „božje kraljestvo“. Znani so trije zvezki njegove knjige „Katoliška Cerkev kraljestvo božje na zemlji“. Znal je privabiti tudi velike predavatelje, etnologe in misijonarje, ki so prihajali k nam (Pavel Schebesta in drugi).

Organiziral je tudi l. 1926 slovensko misijonsko razstavo, ki je nato potovala po Sloveniji. L. 1933 je bila celo na ljubljanskem velesejmu. Potem je prišlo do stalne misijonske razstave pri lazaristih. Tako je Ehrlich res na vse mogoče načine hotel popularizirati misijonsko misel.

Če bi hotel na kratko povedati, kaj se meni osebno pri Ehrlichu zdi največje, bi moral reči, da je to bila njegova notranja navdušenost za rast božjega kraljestva na zemlji. Ta navdušenost je bila tako močna, da si se je nehote moral navzeti ob njem. Takrat so bili pri bogoslovcih zelo delavni misijonski krožki. Takrat je cvetelo Groblje z misijonsko tiskarno.

Takrat je bilo pri jezuitih veliko misijonsko središče, ko so naši in hrvaški jezuiti odhajali v Bengalijo in imeli tam svoj misijon. Vse to je spremljal in vedno znova navduševal profesor Ehrlich.

Kako je bil vesel svojega nečaka, ki se je ob njem vnel za misijone in pustil bogato domačijo

ter odšel v Indijo in se tam izničil.

Ehrlich si je znal vzgojiti tudi sodelavce. Nanje je znal s čudovito osebnostjo, ki je kar izžarevala božjega duha, prenesti svojo navdušenost za vse dobro. Tako je njegova zasluga, da je pridobil za svojega naslednika tako na profesorski stolici kakor pri celotnem misijonskem delu rajnega profesorja Vilka Fajdiga. Fajdiga se je navzel Ehrlichovega duha in ga posredoval naprej. Da se je misijonska misel v naših škofijah v zadnjih desetletjih tako dvignila, je nedvomna Fajdigova zasluga. Zadaj za njim pa gledamo Ehrlicha in njegov misijonski duh. Tako je tudi rajni Fajdiga skušal tega duha prenesti na svoje sodelavce, posebno še na sedanjega voditelja papeških misijonskih družb msgr. France-ta Mikuža. Tako lahko rečemo, da Ehrlichov duh še danes živi med nami, hvala Bogu.

Bogoslovci smo dobro vedeli za Ehrlichovo karitativno delovanje. Umrl je tako reven, brez denarja, skoro brez obleke. Vse je razdal. Kdor ga je slišal govoriti, ko je prihajal skoro v ekstazo, tako o slovenskem narodnostnem vprašanju, ali o češčenju Matere božje, posebno pa še o misijonih, ga ni mogel pozabiti.

Prepričan sem, da je med tistimi, ki so svoja oblačila namočili in „oprani v Jagnjetovi krvi in hodijo za njim, kamor koli gre“, tudi naš veliki misijonski, narodni in verski neutrudni de-

lavec Lambert Ehrlich. Nič se ne čudim, da že slišimo tudi o čudežnih posegih na njegovo priprošnjo. Žal, je moral biti tudi on oblaten z narodnim izdajalcem, prelititi svojo svetniško kri, vsem

tistim pa, ki so ga od blizu poznali, bo za vedno ostal enkratna in svetniška osebnost. Naj zato prosi za blagoslov vsemu našemu misijonskemu delu!

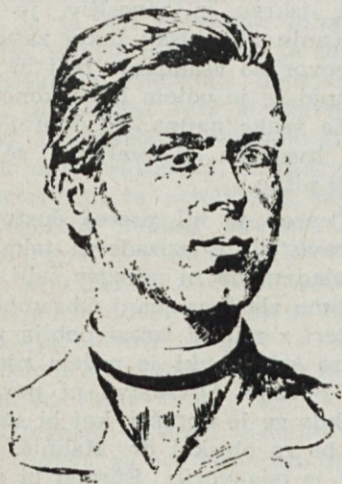
(Misijonski list, Celovec 1986)

Ob 80 - letnici odhoda Simona Gregorčiča

24. novembra letos poteče osemdeset let, odkar je utihnil glas „goriškega slavčka“, duhovnika in pesnika Simona Gregorčiča. Po Sloveniji, zlasti na Primorskem tostran in onstran meje, se vrstijo različne kulturne prireditve, zborovanja, srečanja, razstave, pevski nastopi in koncerti ter druge spominske slovesnosti. Prav in primerno bo, če premislimo, kaj

nam Gregorčič kot duhovnik po toliko letih lahko pove za naše osebno duhovno življenje.

Gregorčič je imel rad ljudi, ki jim je bil poslan kot duhovnik, ljudje pa so imeli radi njega. To se je pokazalo na vseh treh krajih, kjer je služboval: v Kobari-
du, v Braniku in na Gradišču. Ljubil je ljudstvo in čutil je z njim. Kakor v svojih pesmih, tako je tudi v odnosu do ljudi kazal nežno čustvovanje in razumevanje. Kjerkoli je mogel, je ljudem pomagal; tolažil jih je, poslušal in spodbujal. Še dvajset let po njegovi smrti so se mnogi spominjali izrekov pri njegovih pridigah, ki so bile poučne, včasih pa svarilno pikre. Ljudje so ga radi poslušali. Zdelo se je, kakor da je sproti zajemal lepe misli iz svojega bogatega „rudnika“. Najbolj so mu bili pri srcu govori o vzgoji. Govoril je ljubeznivo, s prijaznim nasmehom, odkritosrčno in v lepi slovenščini. Pridige je pisal, a nikoli bral. Škoda, da so se njegovi govori med pr-



vo svetovno vojno tako pokvarili, ker so bili spravljani v vlažnem prostoru, da so danes popolnoma uničeni. Iz teh govorov bi lahko najbolj spoznali pravo Gregorčičevo podobo duhovnika — dušnega pastirja.

Gregorčičevo posebno veselje je bila kateheza. Ko je bil že bolehen in se je odpovedal službi ter brez pokojnine živel v slabih gmotnih razmerah na Gradišču, so mu nekateri prijatelji prigovarjali, naj vsaj za nekaj mesecev spet sprejme službo, da bo potem dobival majhno pokojnino. Dva sosednja duhovnika sta se ponudila, da mu bosta pomagala v službi. To ponudbo je sprejel s pripombo: „Lahko mi bosta opravljala pisarniške posle, delala račune, pomagala spovedovati, toda krščanskega nauka v šoli ne pustim.“ Dvakrat na teden je hodil takoj po maši v šolo na Gradišču. Ko je imel dekan vizitacijo, je Gregorčič povabil tudi svojega dobrega prijatelja butujskega župnika Ignacija Lebana, da bi bil navzoč pri veroučni uri. Otroci so bili zbrani v cerkvi. Spraševal jih je Gregorčič sam. Oba, dekan in butujski župnik, sta strmela nad njegovo spretnostjo, kako zanimivo je znal otrokom približati verske resnice in jim tako postavljati vprašanja, da so pravilno odgovarjali.

Brevir je molil premišljevale. Poleg psalmov je poznal tudi pomen vseh spevov. Veliko študija in poglabljanja je potrebno, da more človek dobro doumeti vse

to. Prijatelji in ljudje, ki so prihajali na obisk, so ga večkrat srečali z brevirjem v roki.

Dolžnosti, ki mu jih je nalagala dušnopastirska služba, je vedno opravljal z vnemo in vestno natančnostjo. Njegov predstojnik goriški nadškof Andrej Gollmayr mu je s posebnim pismom izrekel priznanje in pohvalo za vzorno in požrtvovalno duhovniško delo.

Gregorčič je imel prisrčne odnose do svojcev, zlasti do staršev. Vsakega obiska ostarelega očeta na Gradišču je bil vesel in ga je vsakomur ljubeznivo predstavil. Svojih staršev se je z vso hvaležnostjo in z lepo besedo spominjal tudi po smrti.

Odkritosrčnost je bila Gregorčičeva lepa lastnost, ki jo je zahteval tudi od drugih. Kar je nosil v srcu, to je imel na ustnicah. Če je spoznal, da kdo ni odkritosrčen, iskren in zanesljiv, je pri srečanju ali obisku takoj zasukal pogovor na vsakdanje reči in vse skupaj se je potem hitro končalo.

Za vsako najmanjšo dobroto je bil hvaležen. Zahvaljeval se je tudi pisno.

Čeprav je bil precej čustvene narave, si je prizadeval tako se obvladati, da ni nikogar žalil. To vidimo zlasti v znani Obrambi, v kateri z milimi izrazi pobija preostro kritiko, ki je zadela njegove Poezije. Sovraštva ni poznal. Nekdo ga je vprašal, kaj bi storil, če bi ga obiskal dr. Mahnič. Takoj je odgovoril: „Sprejel bi ga.“



Res pa je, da pri svoji nežno občutljivi naravi ni mogel hitro preboleti prehudih udarcev, ki mu jih je prizadela preostra kritika prvih Poezij, saj ni potem deset let nič pisal. V tistem času se je ukvarjal s svetopisemskim Jobom in se je kot duhovnik tolažil z njim. Svoj prevod Joba je zaupal goriškemu nadškofu Sedeju, ki mu je napisal tudi strokovni uvod. Z nadškofom Sedejem sta se zelo dobro razumela; ob njegovem posvečenju in ustoličenju mu je Gregorčič napisal prelepo odo. Prav tako mu je bil naklonjen in ga je razumel kardinal Missija: dal mu je dovoljenje, da je lahko maševal doma, naprej v svoji skromni hišici na Gradišču in potem na stanovanju v Gorici.

Gregorčič je cenil značajne može. Bolela ga je neznačajnost, ki

jo je pokazal ta ali oni, ko se je izneveril službi, stanu, veri, prepričanju ali stranki.

Gregorčič je bil prijateljsko povezan z mnogimi redovnimi družinami. Pogosto in rad je zahajal k očetom kapucinom v Gorico ali v Vipavski Križ ter k frančiškonom na Kapelo.

Naj nam naš sobrat iz preteklosti sprašuje vest in daje zgled, kakšen naj bo naš odnos do celotnega oznanjevanja, do ljudi, h katerim smo poslani, do sobratov, do predstojnikov, do drugače mislečih, do osebnega duhovnega življenja, do knjige in do študija. Osebno, odgovorno in urejeno delo nas bo naredilo za dobre in vrlje delavce.

Metod P.rih
koprski škof pomočnik

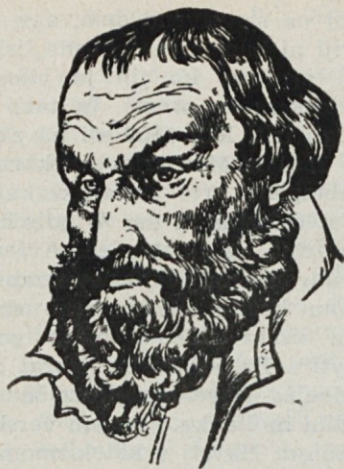
Primož Trubar oče slovenske književnosti

Ob priliki štiristoletnice Trubarjeve smrti — smo v „Trubarjevem letu“ — si skušajmo bežno predstaviti njegovo dobo, obnoviti njegovo življenjsko pot in delo ter imenovati njegove najvažnejše knjige. Saj je poleg verskega reformatorja Trubar predvsem naš prvi književnik.

Medtem ko je v šestnajstem stoletju slovenski narod prestajal največjo nevarnost pred divjimi turškimi vpadi iz juga, so ga na znotraj pretresali verski boji, ki jih je povzročil vdor luteranstva iz severa. Ta notranji pretres je bil tako globok, da pomeni začetek nove dobe ne samo v cerkvenem, ampak tudi v družbenem in predvsem v slovstvenem življenju našega naroda. Verska reformacija, ki jo je začel Martin Luter, se je razširila po Nemškem in kmalu prišla tudi k nam. Glavne teze in nauki luteranstva: opravičenje po veri, oznanjevanje božje besede brez človeških primeš, potreba po „čistem“ evangeliju, zanikanje oblasti papeža in učee Cerkve, obhajilo pod obeh podobama. Glavni sprejemniki in zaščitniki nove vere pri nas so bili plemiči in nemško uradništvo, odklanjali pa so jo kmetje in sploh preprosto ljudstvo. Osred-

nja osebnost slovenske reformacije je Primož Trubar; preko nje ga se slovenski narod vključuje v Evropo — ne preko njegovega oznanjevanja nove vere, ampak preko njegovega silnega prodora v književnost. Reformacijska ideja je propadla, ostala pa je slovenska pisana beseda kot jedro slovenstva, neodvisnega od vsake ideologije.

Primož Trubar se je rodil prve dni junija 1508 na Raščici pri Turjaku. Njegov oče je bil mlinar in tesar, gospodarsko trden mož, ki je bil v dobrih odnošajih s Turjačani. Umril je leta 1525 ob priliki nekega upora, ko so ga uporni kmetje obesili. Z dvanajstim letom je bil poslan Primož v šolo na Reko, a je kmalu odšel v samostansko šolo v Salzburg, kjer se je preživljal kot cerkveni pevec. Nekaj časa se je mudil tudi na Dunaju, kjer ga je spoznal tržaški škof Bonomo, ki je bil tedaj upravitelj dunajske škofije in član vlade. Bonomo se je l. 1523 vrnil v Trst in v začetku l. 1524 vzela k sebi tudi mladega študenta, ki se je pripravljala na duhovski poklic. Trubar se je navzel protestantskega duha prav pri škofu Bonomu, ki je svojim študentom razlagal poleg Vergila —



tudi v slovenščini — spise Erazma Rotterdamskega in francoskega reformatorja Kalvina. Škof je bil Primožu očitno naklonjen: čeprav še ni bil posvečen za duhovnika, mu je leta 1527 podelil župnijo v Loki pri Zidanem mostu in kmalu nato še kaplanijo pri sv. Maksimilijanu v Celju. S temi dohodki je Trubar študiral na Dunaju, kjer je obiskoval višji tečaj šole pri sv. Štefanu. Leta 1530 se je vrnil v Trst in tam ga je škof posvetil ter mu dal mesto pridigarja v minoritski cerkvi.

Vendar pa je Bonomo poslal Trubarja še isto leto v Loko, na njegovo župnijo. A tam je prišlo do prvega spora med „naprednim“ župnikom in katoliškimi farani, ko so ti hoteli zidati novo cerkev na čast sv. Boštjanu in sv. Roku. V smislu novoverstva se je Trubar uprl in toliko pridig-

gal proti zidavi cerkve (ter jo v resnici tudi preprečil), da so ga hoteli ljudje preteptati. Umaknil se je v Ljubljano (1531), kjer mu je bilo ponujeno mesto stolnega pridigarja. Tam je že našel vnete pristaše Lutrovega nauka, ki so se zbirali okrog Matije Klombnerja, pisarja deželnih stanov. Trubar je s prižnice oznanjal novo evangeljsko resnico, „čisto, preprosto in verno“. Škof Krištof Ravbar mu je sicer kmalu prepovedal pridigati v stolnici, a ljubljanski magistrat mu je dal na razpolago cerkvico sv. Elizabete v mestnem špitalu, kjer je nadaljeval svoje delo skoraj brez ovire do leta 1540. Tedaj šele ga je kraljev odlok opomnil, da se mora vrniti v svojo župnijo, čeprav se je zadrževal po tem še nekaj časa v Trstu.

Stvari so se spremenile, ko je za diplomatom in plemičem Ravbarjem zasedel ljubljansko škofijo Frančišek Kacijanar (1536), ki je bil odkrito naklonjen novi veri. Bonomo je poslal Trubarja, okrepljenega v protestantski miselnosti, spet v Ljubljano, kjer je bil imenovan za stolnega kanonika (1542). Nadaljeval je delo za poluteranjenje: pridigal je zoper češččenje Marijino, katoliško bogočastje mu je bilo malikovanje in na skrivaj je delil obhajilo pod obema podobama, po zgledu škofov Kacijanarja in Bonoma. Kljub vsemu pa je še vedno maševal in zatrjeval, da hoče ostati „v pravi katoliški Cerkvi“.

A ko je leta 1544 zasedel ljub-

ljansko stolico škof Urban Textor-Tkalčič, izobražen mož odločnih katoliških načel, je moral Trubar takoj spet iz Ljubljane; poslan je bil na kapiteljsko župnijo v Šentjernej na Dolenjskem opravljat župnijske posle. Škof je odločno nastopil proti nameram in delovanju novovercev. Priložnost za to mu je nudil tudi tridentinski cerkveni zbor (1545). Pri kralju Ferdinandu je dosegel, da je leta 1547 prišel v Ljubljano ukaz, naj se zapró vsi voditelji luteranskega gibanja; med njimi je bil imenovan tudi Primož Trubar, ki pa se je zaporu izognil z begom in prišel leta 1548 v Nürnberg. Izgubil pa je vse službe in imetje, zlasti knjige, ki so bile vredne nekaj sto goldinarjev. Vendar pa razširjanje protestantstva Textorjeve naredbe niso ustavile; deželni stanovi so na vsakem zboru ponavljali zahtevo po „učenih krščanskih pridigarjih, ki jih je treba poklicati v deželo“.

Na Nemškem se je Trubar zatekel k predikantu Vidu Dietrichu, ki mu je preskrbel službo pridigarja v Rothenburgu ob reki Tauber. Tu se je dokončno odločil za uradno augsburško veroizpoved, pretrgal vse vezi z rimsko Cerkvijo in postal pravi protestant ter se tudi oženil. In tu, na Nemškem, kjer ni mogel več oznanjati luterovstva z živo slovensko besedo, se je pričelo Trubarjevo slovstveno delovanje. Postal je prvi slovenski pisatelj in najvplivnejši med slovenskimi novoverskimi pisatelji. Pravzaprav je mislil že

prej na slovstveno delo, a v Avstriji ni bilo ta čas nobene tiskarne, medtem ko jih je bilo na Nemškem že precej. In tako sta mogli iziti leta 1550 ali na začetku 1551 iz Morhartove tiskarne v Tübingenu prvi slovenski knjigi: „Catechismus in der Windischenn Sprach“, na 44 straneh. Avtor je v slovenskem podnaslovu zapisal: „Anu kratku Poduuzhene skaterim vsaki zhlouik more vnebo pryti“. Tu je Trubar zbral najnujnejša slovenska liturgična besedila in članke o novem verskem gibanju. Hkrati s katekizmom pa je pripravil še drobno knjižico na 16 straneh, katere polni naslov je: Abecedarium und der klein Catechismus In der Windischen Sprach. — Ane Buquice, is tih se ty Mladi inu preprosti Slouenci mogu lahku vkratkim zhasu brati nauzhiti...“ S to knjižico je, kot navedeno, hotel dati pripomoček, da se ljudje naučijo brati, obenem pa je nudil glavne luteranske nauke; abecednik obsega tri strani, ostalo pa je kratek katekizem z vprašanji in odgovori. Glavni „Catechismus“ pa je bil namenjen predvsem učiteljem in pridigarjem. Za podlago knjižnega jezika je vzel Trubar govor dolenjskega narečja, ki ga je ohranil bolj ali manj čistega v svojih izvirnih delih, medtem ko je v prevodih vmešaval mnoge tuje oblike. V teh knjigah je uporabljal še gotsko pisavo. Katekizem je podpisal s psevdonimom: Philopatridus Illiricus (Domoljub Ilirski); ljubezen do slovenstva pa se ka-

že v njegovih nagovorih „lubi Slovenci“, „lubi bratje“.

Uspeh prvih dveh slovenskih knjig ni bil velik. Luteransko plemstvo in meščanstvo, ki je bilo povečini nemško, jih ni bralo, kmetje pa so se nove vere branili. Knjigi se nista razpečavali, tiskarski stroški niso bili pokriti in Trubar je prišel z njima v težko denarno stisko. Zdelo se je, da bo knjižno delo obstalo, čeprav so ga prosili, naj izda še „postilo“, to je razlago nedeljskih evangelijev. Tedaj mu je priskočil na pomoč Peter Pavel Vergerij, izobražen humanist iz italijanske plemiške rodbine, odvetnik v Veroni, Padovi in Benetkah, ki je po ženini smrti postal duhovnik, brez potrebne priprave. Vergeriju so bili kmaľu poverjeni važni diplomatski posli v Avstriji. Leta 1536 je bil imenovan za škofa in nedolgo zatem nameščen v Kopru, kjer je ostal deset let. Vneto je prebiral lutrovske knjige in končno odpadel od katoliške vere. Nastanil se je pri würtemberškem vojvodu Krištofu in proti koncu leta 1553 postal njegov svetovalec.

Ko je torej Trubarju knjižno delo zastalo, je po naključju prišel v stik z Vergerijem. Ta ga je pregovoril, da se je lotil prevoda nove zaveze in mu je za tisk preskrbel pomoč nemških knezov in mest. Vergerij je hotel izdati prevod svetega pisma v jeziku, ki bi bil razumljiv vsem južnim Slovanom, vendar kranjski deželni stanovi niso soglašali z njim o nekem enotnem južnoslovanskem

jeziku, ampak so zahtevali, da se tiska prevod v „kranjskem jeziku“. Vergerijev knjižni uspeh je bil le v tem, da je Trubar pod njegovim vplivom opustil gotske črke in začel pisati slovenski jezik z latinskimi pismenkami. Na Vergerijevo pobudo se je Trubar spravil k prevajanju svetega pisma in je leta 1555 dokončal „Ta evangeli svetiga Mateusha“ ter ga poslal „tej pravi cerkvi božji tiga slovenskiga jezika“. Z Vergerijem je Trubar še isto leto ponovno izdal svoji prvi dve knjigi „Abecedarium“ in „Catechismus“. Ta se precej razlikuje od onega iz leta 1550. Tudi so vse te in naslednje knjige natisnjene v latinici. Vendar pa je Trubar po letu 1556 pretrgal vezi z nemirnim in častihlepnim Vergerijem, ki se je hotel ponašati kot slovenski literat.

Nadaljujoč s prevajanjem Novega zakona je leta 1557 izdal „Ta prvi dejl tiga noviga testamenta“ (štirje evangeliji in dejanja apostolov), v Tübingenu. Denarno pomoč je prejemal od vojvode Krištofa in kranjskih stanov. Tako je mogel leta 1560 poslati v tiskarno še „Ta drugi dejl tiga noviga testamenta“, v katerem je objavil sv. Pavla list Rimljanom. Celotna izdaja novega zakona, v dveh delih, z registri in koledarjem, pa je izšla 1581-1582 v Tübingenu. Prevajal je Trubar deloma po Lutru, deloma po Vulgati.

Medtem se je začel kazati odpor do Trubarjevega jezika, ki je

bil dostikrat površen in nedosleden v pravopisu ter netočen v besednem izboru. Kritike so prihajale od mladega Vipavca Sebastijana Krelja (1538-1567), ki je zahteval očiščen knjižni jezik, sestavljen na podlagi raznih narečij. Kljub temu si je Krelj s svojimi pridigami pridobil Trubarjevo naklonjenost in leta 1565 prevzel njegovo mesto v Slovenski protestantski cerkvi.

Vrnimo se v leto 1560 — v januarju je prejel Trubar iz Ljubljane poziv deželnih stanov, naj se vrne v domovino kot superintendent nove cerkve. Vendar pa se je zadrževal še do polovice naslednjega leta v Urachu, kjer je deloval nekaj mesecev kot župnik, predvsem pa je živahno sodeloval pri biblijskem zavodu, ki ga je tam ustanovil nekdanji štajerski deželni glavar baron Ungnad. Ungnadov namen je bil razširiti luteranstvo po vsem slovenskem jugu in s pomočjo hrvatskega in srbskega jezika spreobrniti celo Turke... V Urachu na Württembergškem je za to ustanovil tiskarno (1557) v samostanu sv. Amanda, ki mu ga je bil prepustil vojvoda Krištof. V nekaj letih je poslala Ungnadova tiskarna v svet preko trideset izdaj hrvatskih knjig. Vodstvo tega slovensko hrvatskega podjetja je za nekaj časa prevzel Trubar, ki je pustil svojo službo v Kemptenu, blizu Tirolske, kjer je bil pridigar že od leta 1553. Šele leta 1561 se je torej, po kratkem bivanju in delovanju v Urachu, vrnil v Lju-

bljano. Ungnadovo podjetje je prenehalo z njegovo smrtjo leta 1564.

Trubarjeva vrnitev v Ljubljano je bila, da tako rečemo, zmago-slavna. Ljudje so ga pričakovali s solzami v očeh; na gradu je igrala godba slovesni tedeum. Škof Seebach je sicer zahteval pojasnila, a se je takoj vdal in Trubar je lahko v miru širil protestantstvo po Kranjskem in Goriškem. Vendar se je kmalu vrnil v Urach, predvsem zaradi biblijskega zavoda, pa tudi ker so se v tem času dotiskali v Tübingenu njegovi „Articuli oli dejli, te prave stare vere kerszhanske“. Naslednje leto, junija 1562, je spet prišel v Ljubljano, tokrat z vso družino. Ponovno je imel nekaj težav s škofom Seebachom, ki ga je ovdil cesarju, a so ga deželni stanovni trdno podpirali. V tistem času je prišel Trubar v spor z Ungnadom; tudi s Klombnerjem se je sprl, ki je brez njegove vednosti izročil v tisk „Ene duhovne pejsni“, slabo pripravljene in nepredelane.

Usoden za Trubarja pa je bil izid njegovega najbolj drznega knjižnega podvzetja — „Cerkovne ordninge“ (Ulrich Morhart, Tübingen, 1564). Ta knjiga je poleg Dalmatinove Biblije gotovo najbolj zanimivo in najpomembnejše delo slovenske reformacije. Je organizacijski in pravni tekst — prvi v slovenskem jeziku —, ki se nanaša na versko obredje, cerkveno organizacijo in šolstvo, obenem pa je tudi važen do-

kument slovenske kulturne zgodovine. Izvirno je zlasti poglavje o šolstvu, v katerem je Trubar postavil materinščino v sam temelj narodovega življenja in rasti: „En vsaki pridigar inu farmošter ima tudi per suji fari eniga šulmojstra oli mežnarja imejti inu držati, de te mlade hlapčiče inu deklice, purgarske inu kmetiške otroke, vuči slovenski brati inu pisati.“

Ker pa je bil po določbah augsburškega verskega miru iz leta 1555 pristojen urediti cerkveno in kulturno življenje svojih podanikov samo deželni vladar (Cuius regio, eius religio), je pomenila Trubarjeva Cerkovna ordninga v pravnem pogledu upor zoper zakonito državno oblast. Kranjski deželni vladar, nadvojvoda Karel II., vnet katoličan, je glede tega ostro opomnil deželne stanovce, ki so v tistem času že prav nasilno nastopali v prid nove vere. Zahtevali so, da se luteranstvo vpele med vse kroge in sloje prebivalstva. To je bil gotovo eden največjih napadov nemštva na slo-

venstvo; v Ljubljani so se strastno bojevali že pravi verski boji med katoličani in Trubarjevimi privrženci. Nadvojvoda je zato izkoristil priložnost in z odlokom 15. decembra 1564 ukazal zapaniti vse izvode, Trubarja pa v dveh mesecih izgnati iz dežele. Ta se je z družino zatekel najprej v Tübingen (1565), kmalu nato pa je dobil faro v Lauffenu ob Nekarju. V tistem času je izdal „Ta Celi Psalter Davidov“ (1566), prevod psalmov, ki ga je pripravljaj enajst let. Iz Lauffena se je proti koncu leta 1566 podal v Derendingen blizu Tübingena, kjer si je postavil svoj lasten dom in ostal kot župnik do smrti, 29. junija 1586.

Ob štiristoletnici se torej spominjamo tega neutrudnega moža, ki si je toliko prizadeval, da bi se protestantizem zakoreninil v slovenskem ljudstvu. Vendar njegovo versko delo, ki je rastle iz nemških korenin, je izginilo — ostal je le neiztrohljiv slovenski sad: beseda in knjiga, kot podlaga za nadaljnji razvoj slovenstva.

NAMEN APOSTOLSTVA MOLITVE ZA DECEMBER

- Da Jeruzalem postane zares mesto miru.
- Da bi mogli vsi kitajski katoličani ostati povezani z vesoljno Cerkvijo.
- Da bi v božičnem času posebno globoko doživeli Kristusovo navzočnost med nami v evharistiji.



Spominčica ob jubileju

Hvaležna Bogu za lepo prehojeno življenjsko pot je 19. avgusta praznovala v Ramos Mejiji svoj 80. rojstni dan — gospa Kristina Prijatelj.

Pred svojim jubilejem je obiskala sestre in najstarejšega sina v Sloveniji ter hčerko Marijo, ki je zdravnica v Nemčiji. Ob tej priliki je obnavljala spomine na otroška leta, ki jih je preživljala na zelenem Štajerskem, in na lepo mladost, ko se je na trgovski šoli izobrazila za uradnico. Podoživljala je srečne čase, ki so ji nekoč potekali v Mariboru in Ljubljani, kjer je bil njen mož ravnatelj učiteljišča. Gotovo so se misli ustavljale tudi ob trdi begunski poti, ko se je z možem in

osmimi otroki umaknila rdečemu nasilju, najprej v italijansko begunsko taborišče in nato v Argentino.

Težke preizkušnje so jo čakale v tujem svetu. V prometni nesreči je izgubila sinova Frančka in Jožka ter zeta Jožeta Pozniča. Vse te postaje križevega pota pa je junaško prehodila in nam dala zgled globoko verne žene.

Danes je lahko vesela lepih sadov svoje vzgoje, ko vidi, da prehaja spoštovanje najvišjih verskih in narodnih vrednot iz roda v rod. Z mladostno živahnostjo se še vedno razdaja svojim vnukom, ki so drugim sovrstnikom zgled dobrega znanja slovenščine. Ima že tudi nekaj pravnukov, ki začenjajo prvo učenost v slovenskem jeziku.

Gotovo je Bogu posebno hvaležna, da je njena hčerka Vera postala karmeličanka in njen sin Franček — duhovnik.

Zelo pogosto je med nami pri slovenski maši v Slomškovem domu in na slovenskih prireditvah. Rada pomaga, kjer more.

Poznamo jo tudi kot veliko ljubiteljico lepih rož in dobrih knjig.

Bogu moramo biti hvaležni za dobre ljudi, s katerimi se srečujemo. Marsikomu prav ti kažejo prave smernice za življenje.

Spoštovani jubilentki, gospe Kristini Prijatljevi iskreno čestitamo in kličemo:

Še mnogo zdravih let!

Anica Šemrov



Zlatomašnik Vinko Zaletel

o svoji duhovniški poti

Dvoboj je v meni: nočem pisati o sebi, urednik, dragi sobrat Jože, me prosi tako lepo, da mu kar ne morem odreči. Toda krivdo za tole branje naj prevzame on.

Torej v božjem imenu! Saj kar verjeti ne morem, da sem taka starina, pa rojstni list priča: rojen 20. julija 1912 v Stanežičah, krščen v št. Vidu nad Ljubljano. Ime Vincenc sta želeli dve sorodnici usmiljenki, ker je njihov red ustanovil sv. Vincenc Pavelski, in jaz naj bi po njuni želji postal lazaris. Mati pa me je pred rojstvom posvetila Mariji na Sv. Gori pri Gorici s prošnjo, da bi, če bo sin, postal duhovnik. Prvi spomin iz otroških let je ta, ko se je družina posvetila Jezusovemu Srcu. Bolj kot ljudske šole v št. Vidu se spominjam enourne hoje v šolo in še bolj nazaj, ko smo otroci dožvljali toliko zanimivosti in veselja. Zato me je strašno zadelo, ko so me po ljudski šoli vtaknili v škofijski zavod sv. Stanislava. Blizu doma sem postal ujetnik, raje bi postal čevljar kot študent! Adijo, svoboda! Enak naj postanem tistim zavodarjem, katere smo gledali, ko so v parih hodili na sprehode in se norčevali: repa in korenje, naše je življenje! Toda pamet staršev je bila večja kot moja. Danes sem jim

hvaležen.

Življenje v zavodski skupnosti je postalo prijetno, naučili smo se veliko več kot v drugih šolah in čas porabili za jezike in še marsikaj koristnega. Po maturi leta 1931 sem se kar težko ločil od znamenite „prežganke“, s katero smo vsako jutro nabasali svoj želodec.

V Stanežičah smo imeli poleg kmetije žganjekuho. Ko sem bil v 3. gimnaziji, smo se preselili v št. Vid, kjer se je naša obrt mogla razširiti v veležganjarno. Izdelovali smo vse vrste žganja, likerje, pa tudi brezalkoholne sokove. Naš brinjevec je slovel in prodril do samostanov in kraljevskega dvora. Oče pa je vedno trdil, jaz delam žganje za zdravje, ne pa za pijance. Jaz pa lahko o sebi trdim, da me je študiral alkohol. Bil sem pa skozi vsa gimnazijska leta popoln abstinent in je bilo kar smešno, da sva pozneje na abstinentškem kongresu v Ljubljani zastopala bogoslovce jaz in neki Hrvat, sin veletrgovca z vinom.

V višji gimnaziji sem iz ozkih zavodskih meja začel uhajati v svet. V počitnicah sem obul gojzarje, nadel nahrbtnik in potem potoval peš po Sloveniji in — ker je to premalo — tudi izven Slovenije in se udeleževal dijaških se-

stankov doma in na Koroškem in se tudi notranje poglobljaj v mladinskem gibanju. Koliko doživeti in lepih spominov mi še mr-goli po možganih! To je bil zaro-dek mojih poznejših potovanj.

Matura leta 1931! Tedaj sem si domišljaj, da sem nekaj, da sem na vrhu življenja. Po maturi je bila prva pot v Francijo, potoval sem sam. Hotel sem spoznati vse zanimivosti Pariza, najbolj pa me je vleklo v Lisieux k sv. Tereziji ali Mali Cvetki, da se skupno pomeniva o poklicu. Že kot dijak sem jo spoznaval po njenih spisih, bila mi je simpatična, ugajala mi je posebno njena zavzetost za misijone in njene molitve in žrtve za bogoslovce in misijonarje. Zmenila sva se, da naj sledim klicu, ki se je že nekaj let oglašal, ona naj pomaga, da bom vzdržal, in če dosežem duhovništvo, se ji pridem pokazat. Res sem po novi maši poromal v Lurd in Lisieux in zdi se mi, da mi skozi vse življenje pomaga. Še pred dvema letoma sem poromal na njen grob. Vstop v semenišče je marsikoga presenetil, ker sem bil precej razgiban, mnogo potoval in ker sem pač bil iz takoimenovane „boga-te“ hiše!

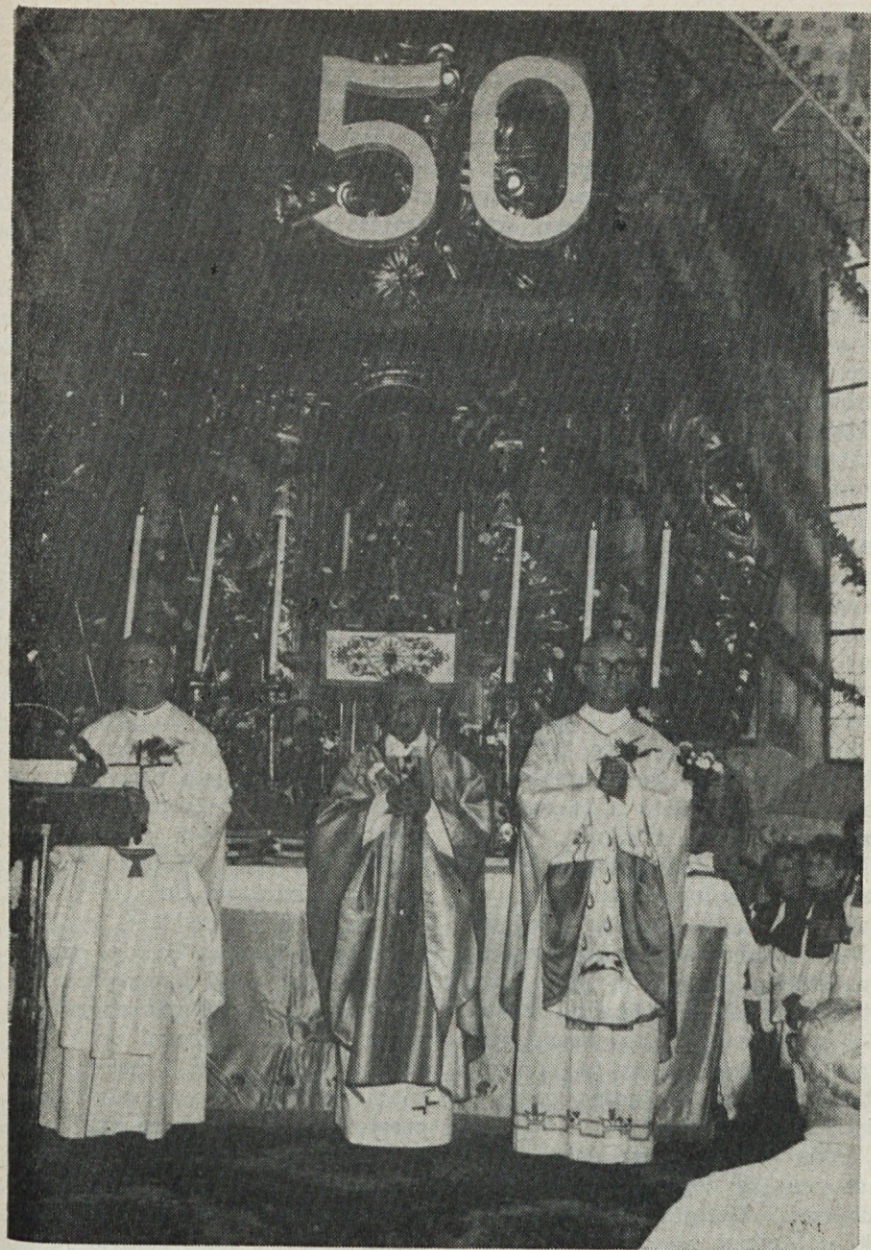
Življenje v semenišču, v taki skupnosti, ne more biti dolgočasno, tedanji strogi red bi bil za današnje bogoslovce nerazumljiv. Za razburjenje so poskrbeli bolj zunanji dogodki: protirežimske demonstracije, boj za slovensko univerzo in za univerzitetno knjižnico, prodiranje komunizma na

univerzo in idejni razdori med akademskimi društvi. Razdori pa so se začeli tudi med krščanskimi društvi, združenimi v Akademski zvezi. Ker sem bil predsednik strokovnega društva teološke fakultete in nekaj časa podpredsednik Akademске zveze, sem imel priložnost spoznavati podtalno in zvitno taktiko komunistov. Na krščanski strani smo imeli tri močne organizacije: Marijino kongregacijo, Stražo v viharju in Kato-liško akcijo. Tudi v semenišču samem so se vneli prepiri.

Posvetil me je in še 12 sošolcev škof dr. Gregorij Rožman 5. julija 1936, na god sv. Cirila in Metoda. Naslednjo nedeljo sem imel v št. Vidu novo mašo. Pridigal je kanonik dr. Kimovec, vodil pevski zbor z orkestrom in — kar je pomembno — tedaj se je prvič v tej cerkvi oglasilo tudi ljudsko petje z „Lepa si...“, ker je bil on zagovornik ljudskega petja.

Škofa sem prosil, če mi dovoli, da grem še naprej študirat v Pariz. Rekel je: Morda kdaj pozneje, sedaj vas potrebujem tukaj. Ta „tukaj“ je bil Tržič na Gorenskem. Moj šef, učitelj, vzornik pa vedno bolj tudi prijatelj je bil župnik Anton Vovk, poznejši prvi slovenski nadškof, zadnji moški potomec Prešernovega rodu. Tržič je bil neka izjema: če-

Zlata maša v Vogrčah na Koroškem 6. 7. 1986. Somaševalca: nadškof Šuštar in škof Lenič.



tudi pretežno delavska župnija, je bilo zelo dobro versko življenje, ni bilo razlike med delavci in drugimi. Tam je bilo garanje. Oba kaplana sva imela do 26 ur šole, vodila mnogo društev in organizacij, največ izvencerkvenega dela pa je bilo v prosvetnem društvu. Sledile so igra za igro, tudi operete. Kaplan je hočeš-nočeš moral biti režiser. Za teater sem se sicer že preje zanimal, tu pa sem ob pomoči laikov dobival potrebno prakso. Tukaj pridobljene izkušnje so mi pozneje koristile pri prosvetnem delu na Koroškem.

Prva fara — prva ljubezen. Kako prisrčno smo si bili duhovniki in laiki medseboj povezani, sem skozi vsa leta doživljal, zlasti letos, ko so me povabili na proslavo 200-letnice posvetitve župne cerkve, ko so me oblegali stari znanci.

Župnik Vovk je leta 1940 odšel v Ljubljano za semeniškega ravnatelja. Le za kratko časa je „zavladal“ novi župnik Alojzij Žitko, kajti vojna vihra se je bližala. Brez vojne napovedi so na velik teden 1941 Nemci vdrli čez Ljubelj, dobili smo takoj nemškega župana in postali smo člani „tisočletnega“ nemškega Reicha. Kaj nam je prinesla okupacija in nato svetovna vojna in komunistična revolucija, more vedeti le tisti, ki je to doživljal.

Vedel sem, kaj me čaka, zlasti ker sem se zelo izpostavil proti nacizmu. Takoj tretji dan sem skrivaj odšel na vlak v Križah,

seveda brez vsake prtljage in se pripeljal domov v Št. Vid. Meje še ni bilo, ker sta Hitler in Mussolini šele razdeljevala našo zemljo. Isti dan sem že gledal, kako so Nemci zasedli zavod sv. Stanislava in pregnali vse dijake, profesorje in uslužbence, ljudje pa so čakali, da bi vdrli v zavod in ga izropali. Potem sem šel v Ljubljano, kjer sem imel sorodnike in kjer se je zopet srečala stara garnitura: Vovk, sokaplan Jože Snoj in jaz. Župnik Žitko in kaplan Snoj sta namreč nekaj dni pozneje dramatično preko hriba pribežala v Ljubljano. Vse druge duhovnike so Nemci zaprli in jih izgnali na Hrvaško. Kanonik Vovk je takoj poskrbel, da me je škofija nastavila za kaplana v Trnovem v Ljubljani, Snoja pa za soseda v Št. Jakobu.

Sedaj smo torej vsi uživali italijansko zvijačnost in hinavščino, dokler niso po italijanski kapitulaciji leta 1943 vso Slovenijo zasedli Nemci. Poleg dušnega pastirstva sem dve leti poučeval verouk v gimnaziji. Moje najbolj osebno in koristno delo je bilo v „Sibiriji“, najrevnejšem ljubljanskem predmestju. Ta del trnovske župnije je bil namreč za žično ograjo, ki je obkrožala mesto, in farani so bili odrezani od župnije in otroci od šole. V nekem praznem skednju smo napravili preprosto kapelo, kjer smo imeli vsako nedeljo in praznik sv. mašo in smo prepevali in igrali z otroki. Otrokom sem posredoval, da so mogli hoditi v šolo. Enkrat je tu-

di škof Rožman prišel tja maševat. Z veseljem se spominjam tega delovanja, ki ga je pozneje pisatelj Karel Mauser izrabil za povest in igro „Kaplan Klemen“. Kot dušnega pastirja pa je upodobil umorjenega kaplana Tončka Šinkarja.

V Trnovem, kraju Prešernovega nesrečnega imena, sem doživel dve hudi nesreči: požar cerkve in bombardiranje, v katerem je bilo mnogo mrtvih; bomba je porušila tudi Finžgarjevo hišo, on sam pa je bil ranjen in je popolnoma oglušil. Sam sem komaj ušel smrti.

Konec vojske maja 1945! Zmedenost, strah, obup, zmagoslavje! Grem na Koroško! Tam imam precej znancev, poznam jo, dvakrat sem peš vso prepotoval, tam bodo gotovo potrebovali duhovnikov. Obenem pa se izognem začetni strahovladi komunistične revolucije.

5. maja se vsedem na kolo, vse premoženje imam v nahrbtniku. Prvo noč prespim doma v Št. Vidu, drugi dan skozi Kranj in svojo prvo ljubezen Tržič in skozi obupno zmešnjavo beguncev in vojaštva, skozi nedokončani predor na Ljubelju. Med drugimi je bil z menoj tudi rajni msgr. Anton Orehar. Po prespani, ne, prečuti noči med streljanjem v Podljubelju in preko Drave pridem v torek dopoldne v porušeni Celovec prav tedaj, ko so partizani in Angleži zasedali Celovec. Še isti dan se odpeljem mimo Gospe Svete v Št. Vid ob Glini k znane-

mu duhovniku in pozneje k dvema znanima sobratoma. Slovenske duhovnike je namreč škofija morala prestaviti na nemške župnije, sicer bi jih zaprli, mnoge so pa itak pozneje aretirali, zaprli in poslali v taborišča. Pri vseh je presenečenje, nerazumevanje, popolno nepoznanje naših razmer in razočaranje. Pri znani družini sem imel dobro oskrbo, od tam sem s kolesom obiskoval begunske skupine. Na binkoštno soboto sem obiskal Krko, kjer je grob sv. Heme, in tam mi je neki pater povedal, da so tam ljubljanski bogoslovci, ki da bodo prihodnji dan posvečeni. Seveda sem ostal tam in sem bil kot edini Slovenec pri posvečenju šestih novomašnikov. Posvetil jih je sarajevski škof dr. Šarič. Izmed teh sta sedaj dva v Argentini: Jože Guštin in Janez Malenšek, Ludvik Ceglar v Braziliji, Vinko Žakelj v Belgiji, Martin Turk je umrl v Kanadi in Dušan Česen, na Koroškem. Temu sem asistiral pri novi maši in pozneje sva 5 let skupaj delovala v Št. Jakobu v Rožu. Ko so se partizani umaknili iz Koroške, za ceno, da so jim Angleži izročili domobrance, sem se preselil v Škocjan v Podjuni, kjer sem tri leta ostal pri znani družini. Tam sem prvi začel zopet s slovensko božjo službo, kajti pregnani slovenski duhovniki so se le počasi vračali v svoje župnije. Precej ljudi in tudi nekaj duhovnikov sem zabil iz taborišč v slovenske kraje. Kmetje so bili zelo zadovoljni z

begunci, ti pa vsaj lakote niso trpeli.

Ker sem bil popolnoma prost, nikjer nastavljen, sem pomagal na farah, kjerkoli me je kdo hotel. Ko je papež imenoval msgr. dr. Joža Jagodica za narodnega delegata vseh slovenskih beguncev v Avstriji, me je prosil, da postanem za nekakega kurirja. Z njim sva večkrat obiskovala taborišča, z njim sem se peljal v Rim, ko je šel prvič poročat papežu, in nekajkrat šel k nunciju na Dunaj, ker on ni mogel v rusko cono. Skoro vsak mesec sem se peljal do švicarske meje, kjer sem prevzemal zavoje obleke in perila za begunce v Spittalu. Posebej se moram zahvaliti sestram frančiškankam ob meji, ki so izredno pomagale in sem bil pri njih vedno dobrodošel. Kako čudovito so se izkazale, bi mogli povedati obe Hiršegerjevi družini iz Mendoze.

Med potjo sem obiskoval razne znance, saj jih je bilo povsod dovolj. Redno sem obiskoval v Stamsu patre in brate, ki so se preselili iz Stične. Če izvzamem splošno stanje, imam mnogo lepih spominov na ta čas in dolgčas mi nikoli ni bilo.

Leta 1948 so se začeli begunci izseljevati v obe Ameriki. Strah pred negotovo bodočnostjo je zajel tudi begunske duhovnike, ki so bili na župnijah. Skoro vsi moji sobratje so odšli v Čile, Argentino, Ameriko, kar je bila velika škoda za slovensko Koroško, seveda pa korist za dežele, kamor

so odšli. Ostal sem skoro sam. Niti na misel mi ni prišlo, da bi se izselil! Nisem zato prišel na Koroško. Vzljubil sem jo, ostal sem ji vseskozi zvest, postala mi je druga domovina, tukaj hočem delati. Sicer je škof Rožman že dobil kaplansko mesto v Sault Lake City škofiji, kjer je središče mormonske sekte. Ko sem se leta 1955 vozil skozi tisto strašno solnato puščavo, sem si mislil: „Hvala Bogu za tisto pamet, tukaj bi telesno in še bolj duševno shiral.“

Prijatelj, šmihelski župnik rajni Joško Picelj me je po odhodu kaplana Jožeta Guština naprosil, da pridem v Šmihel na pomoč. Tako sem prišel v rojstno župnijo raj. škofa Rožmana. Tudi tam nisem bil nastavljen za kaplana, toda delal sem kot kaplan in poučeval brezplačno verouk v Vogrčah. Ljudje so bili dobri in prijazni, kar lahko izpriča tudi Jože Guštin. Takoj sem začel s prosvetnim delom. Za božič smo pripravili z izrednim uspehom „Petrčkove poslednje sanje“. To pa je vzbudilo zavist, jezo in napade tistih domačinov, ki so dobivali navodila od spodaj in so nas napadali v svojem časopisju. Zato sem se na prošjo Dušana Česna, kaplana v Št. Jakobu v Rožu, preselil tja in šele tedaj me je škofija nastavila.

V Št. Jakobu, srcu Roža in domovini Miklove Zale, sem ostal od leta 1949 do 1954 in so bila moja najlepša in plodna leta. Tedaj je bil Št. Jakob še zelo slovenski. Skupaj sva delala z Du-

šanom Česnom. Poučeval sem v šoli, vodil otroško skupino in začelo se je živahno prosvetno delo: igre za igro, otroške prireditve, gostovanja, radijske igre o narodnih običajih. Med vsemi se odlikuje narodna igra „Miklova Zala“ na prostem in s katero smo prvič v zgodovini nastopili tudi v mestnem gledališču v Celovcu. V št. Jakobu sem že po malem začel s predavanji, ker sem od tam obiskal Sveto deželo in Španijo.

Leta 1954 sem moral za eno leto v Celovec na Dušnopastirski urad, urejal sem „Nedeljo“ in še opravljal majhno župnijo.

Ker je bilo Marijino leto (1854-1954), sem za splošno škofijsko proslavo pripravil s pomočjo prof. Silva Miheliča in gdč. Anice Goršič (sedaj ga. Vrečar) misterij „Brezmadežna“ s petjem in rajanjem, ki je doživel doslej največji uspeh na Koroškem. Doživel je 8 uprizoritev na Koroškem in eno v Trstu in ga je gledalo okoli 6000 ljudi. Naprej naj bom kratek, da ne bo postala cela knjiga: Leta 1955 sem šel prvič v Severno Ameriko in Kanado in sem se pol leta potepal, nabiral darove za Tinje in se skozi Portugalsko, Španijo in Italijo vrnil.

Eno leto sem župnikoval v Šmiklavžu pri Baškem jezeru, nato prišel v Vogrče in — joj! pomislite — tam ostal do sedaj — 29 let.

Poleg stalnega dušnopastirskega dela in verouka v raznih šolah sem prepotoval poleg mnogih evropskih držav z Rusijo vred še

petkrat Severno Ameriko in Kanado, štirikrat Argentino in Brazilijo, dvakrat Čile in še Ekvador, Urugvaj in Venezuelo. V Aziji: trikrat Sveto deželo, in po enkrat Libanon, Pakistan, Indijo, Tajsko, Hongkong, Tajvan, Japonsko in Filipine. V Afriki: dvakrat Egipt, po enkrat Ugando, Zambijo in Južno Afriko, in še Avstralijo.

Potoval sem vedno sam. Povsod, kamor sem prišel, sem imel že pripravljenega znanca ali znanco, ki je preskrbel vse za bivanje in me vodil.

Potoval sem vedno nerazdružljivo s fotoaparatom in magnetofonom. Na vseh potovanjih sem kot divji lovec nalovil čez 30.000 barvnih diapozitivov in na Koroškem še posebej čez 1000 in ti so moj največji zaklad. S predavanji sem hotel seznaniti slovenske rojake ne le s tujimi deželami, zanimivostmi, kulturo in verstvi, ampak tudi z življenjem in uspehi Slovencev po vsem svetu, zlasti pa z našimi misijonarji in misijonskimi problemi. Ne hvalim se, da so predavanja imela velik uspeh pri našem ljudstvu, in to neprimerno več kot so jih imela nemška predavanja. Vseh predavanj v dvojezičnih župnijah na Koroškem sem imel okrog 1800, na Primorskem v Italiji, v Severni in Južni Ameriki in v Avstraliji pa okrog 200. To je skupaj 2000 predavanj. Nikoli nisem nameraval napisati kake knjige, ker pa sem včasih objavil kak članek v našem časopisu, so me

začeli nekateri preganjati, naj napišem knjigo. Res sem se dal zapeljati. Namesto ene knjige so nastale tri knjige v Mohorjevi založbi: „Po Indiji sem ter tja“, „Po Daljnem Vzhodu“, „Po Afriki in Južni Ameriki“. Nameraval sem še knjigo o Avstraliji, toda bolne oči so to preprečile.

Predavanja v okrilju Katoliške prosvete so bila glavni del prosvetnega dela. V okrilju Krščanske kulturne zveze se je odražalo prosvetno delo predvsem v raznih igrah. Vseh iger v domači fari ali v drugih krajih sem režiral čez sto. Med njimi sem pripravil dve centralni igri: Že omenjeno Miklovo Zalo in Vombergarjevega Martina Krpana, s katerim smo nastopili petkrat na Koroškem, enkrat v Trstu in še v Sloveniji v Mengšu in Domžalah.

Poleg tega sem pripravil mnogo radijskih iger, mnogo verskih in potopisnih radijskih predavanj in reportaž o izrednih romanjih, slovesnostih in važnih dogodkih. Bil sem sodelavec pri radiu od začetka do pred tremi leti, ko so opešale oči. Celovski radio mi je dal za to posebno priznanje.

Naj pripomnim še prav svojo osebno zaslugo. Videl sem veliko pomanjkanje primernih božičnih in velikonočnih voščilnic z verskimi in narodnimi motivi. Zato sem začel izdajati vsako leto po eno božično in velikonočno razglednico, da jih lahko dobivajo rojaki na Koroškem in drugod po svetu. Tako je šlo do sedaj že okrog 150.000 teh kart po svetu,

da so jim prinesle veselje in nekaj domačnosti.

Februarja leta 1985 mi je podelila Krščanska kulturna zveza „Tischlerjevo nagrado“, najvišje priznanje za dolgoletno kulturno delo.

Tako sem jaz, „podjunski srutej“, kot me imenujejo, priromal letos do zlate maše. Nisem pričakoval, da bom zaradi svojega neumnega življenja in izrabljenosti dočakal ta jubilej. Domača fara mi je pripravila res pristrčno in domačo slovesnost, ki sta jo s svojim obiskom in somaševanjem počastila tudi nadškof dr. Alojzij Šuštar in škof dr. Stanko Lenič. Ponovil sem jo v rojstni župniji v št. Vidu, kjer mi je pridigal prijatelj škof dr. Lenič.

Z vsem, kar sem napisal, se ne morem hvaliti sam, ampak za vse življenje se moram iskreno zahvaliti Bogu. Rešil me je mnogih nevarnosti in dal moč za vse delo. Hvaležen pa moram biti tudi vsem tistim rojakom doma in po svetu, ki so me podpirali s svojo molitvijo. Ko me Bog pokliče na odgovor za vse dobro in pregrešno, kar sem storil, se me tudi vi, dragi rojaki, spomnite s kakšnim očenašem!



Pogovor z Zdenko Gornik, uradnico Dušnopastirske pisarne

Kdo ne pozna gospodične Zdenke? Tako tesno je povezana s Slovensko hišo in njeno dejavnostjo že skozi vsa leta, da si brez nje slovenskega središča kar misliti ne moremo. Svojo službo vrši v dušnopastirski pisarni, vendar je na uslugo tudi vsem drugim ustanovam, ki imajo v slovenskem središču svoje pisarne. Vedno prijazna je pripravljena pomagati vsem, ki pridejo v Slovensko hišo. Pri njej lahko urediš vse: plačaš naročnino za naše verske in kulturne publikacije, kupiš

slovensko knjigo, dobiš različna pojasnila, navodila. Predvsem pa najdeš pri njej vedno dobro besedo in razumevač občudje. Čeprav je večji del svojega časa v pisarni, je v stiku z našimi rojaki, ter dobro pozna njihovo življenje, težave, pa tudi veselje in srečo naših ljudi.

Gospod urednik je želel, da bi nekaj svojih doživetij iz Slovenske hiše napisala za revijo Duhovno življenje.

Od kdaj ste v službi v „Slovenski hiši“?

Pravzaprav se je moja vez s slovensko skupnostjo v Argentini pričela tistega 5. februarja 1949, ko nas je ladja Hollbroock prjusnila na obalo Srebrne reke.

V torbici sem nosila pismo, ki ga je dal duhovni voditelj deklet v taborišču, z naslovom na g. prof. Antona Oreharja.

Že v taborišču so študentke pripovedovale o svojem dobrem profesorju, zato se nisem začudila, s kakšnim veseljem so ga pozdravljale, ko je prišel v pristanišče. Takrat sem ga prvič v življenju srečala.

Čez nekaj dni nas je povabil v župnišče Svete Julije in nam vlival pogum za bodočnost.

Kmalu po tem srečanju sem dobila začasno zaposlitev pri uravi Duhovnega življenja in O-



znanila, ki je bila tedaj še na „Martincu“.

Kakšni so bili začetki še v stari hiši?

Hiša na Ramón L. Falconu je bila v začetku predvsem prehodno zavetje za družine z otroki pa tudi za može in fante ter dekleta brez svojcev. Že tedaj je bil za otroke v hiši pouk verouka, ki ga je poučeval g. Orehar pa tudi učiteljice so zbirale otroke k slovenskemu pouku.

Kako ste doživljali rast našega središča?

Ko smo morali na željo lastnikov zapustiti „Martinc“, tedaj so se preselile tudi pisarne na Ramón L. Falcón: Društvo Slovencev, Svobodna Slovenija in Dušnopastirska pisarna. Iz starih prostorov in nekaj novih barak je dobil Ramón Falcón nov obraz. Poleg pisarn so postavili še lesono dvorano, ki je služila za cerkev; sobo za g. župnika Malija pa tudi kuhinjo in jedilnico. Na sredini dvorišča še vedno stoji palma, ki je bila takrat vsaj dvakrat manjša kot je danes.

Premostiti je bilo treba nešteto težav in zaprek. Kako so se rojaki odzivali v posameznih obdobjih?

Zares, veliko težav in zaprek je prebrodil msgr. Anton Orehar in odbor Slovenske hiše, da je iz lesenih barak in stare hiše dobilo slovensko središče v Buenos Airesu tako obličje, kot je danes.

Slovenski rojaki so velikodušno pomagali pri gradnji z nasveti, z delom in tudi z denarjem: vsi, od starih očetov in mam, obrtnikov in podjetnikov, družin in posameznikov, seveda tudi duhovnih sobratov in znancev po svetu.

Kakšne spomine imate na pokojnega monsijnorja Oreharja?

Lep spomin hranim v svojem srcu na njegovo očetovsko razumevanje do vsakega človeka, ki se je v stiski obrnil nanj; pa naj je bil to otrok, fant, dekle, oče ali mati, pa tudi siromak, obupanec, pijanček, izgubljenec. Rad je pohvalil svoje študente. Bil je dober kot vsakdanji kruh. Bil je moder, bil je zvest besedi, ki jo je dal, bil je dobri pastir svoji zaupani čredi.

Bi bralecem lahko povedali kakšno anekdoto iz njegovega delovanja?

Kadar je imel kakšno zadrego ali skrb, je malo govoril. Vsi smo vedeli, da ga nekaj skrbi. Ko pa se je odločil za rešitev problema, nam je brž povedal: „Afna je v vodo skočila.“ Mi smo pa vedeli, da je s tem naročil, naj ga z molitvijo in delom podpremo, da bi se stvar zadovoljivo rešila.

Stalno ste v stiku z ljudmi, ki prihajajo v Slovensko hišo. Kako po njih dojemate življenje našega izseljenega človeka?

Naši ljudje v izseljenstvu so v večini zavedni Slovenci in ohranjajo najlepše spomine na svoj

rojstni kraj, na starše in na njihovo ljubezen in zvestobo do poštenja. So delavni, skrbni in imajo smisel za skupnost. Seveda so tudi izjeme, kot povsod.

Slovenska hiša je naše organizacijsko in kulturno središče, cerkev pa versko. Kaj nam predstavlja slovenska cerkev v tujini?

Naša cerkev Marije Pomagaj je svetišče, kjer noč in dan gori v njej večna luč kot znamenje, da je v tabernaklju navzoč sam Jezus pod podobo kruha. Tukaj se vsi rojaki srečujemo z Njim ob veselih in žalostnih trenutkih. On nam po svojih duhovnikih odpušča grehe, deli Kruh življenja, sprejema pri krstu božje otroke in po zakramentu svetega zakona ustanavlja nove družine.

Tukaj doživljamo in smo deležni božjega blagoslova še posebej ob praznikih božiča, velike noči, na dan spomina naših padlih mučencev in na praznik Marije Pomagaj.

Slovenska cerkev v tujini so naše Brezje, kjer prejemamo iz Marijinih rok potrebne milosti in moči za vsakdanje življenje.

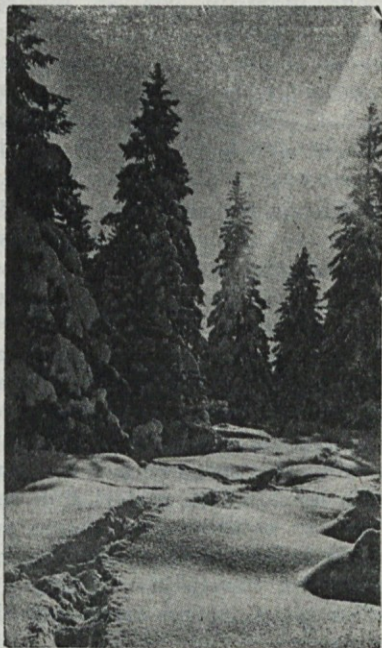
Kateri so najlepši spomini iz vašega delovanja v Slovenski hiši?

Najlepše spomine imam na obisk škofa dr. Gregorija Rožmana, na praznike prvega svetega obhajila, na nove maše in na zlato mašo raj. monsinjorja Oreharja. — V lepem spominu imam tudi raj. g. Pavla Mašiča, ki me je

uvajal v delo dušnopastirske pisarne. Z veseljem se spominjam tudi na začetni dekliški krožek in na začetno delo med dekleti v Katoliški akciji.

Ustavili sva se v spominih. Koliko časa je preteklo od prvih skromnih začetkov na „Martincu“ preko lesenih barak na dvorišču do sedanje moderne stavbe Slovenske hiše! V vseh teh obdobjih je gospodična Zdenka s svojo navzočnostjo spremljala delovanje našega središča in nam dala zgled tihe zvestobe.

Pogovarjala se je
Metka Mizerit



Iz knjige Vinka Beličiča

„Človek na pragu“

Omenil si moje „življenje na pragu domovine“. Vsako življenje „na pragu“ je sestavljeno iz dveh nezdržljivih polovic. Nisi ne notri ne zunaj. Greš ven? Stopaš noter? Dva obraza imaš ko rimski bog Janus, na dve strani gledaš, ljubiš in trpiš. Skozte grejo obojna javna občila, obojna kultura. Občutek imaš, kot da ti v prsih utriplje dvoje src. Enkrat te vleče nazaj, to se pravi pod rodno streho, drugič naprej, v odprti svet. Na pragu je zmeraj prepih. Mnogo vidiš in veš, in mnogo čutiš — skoraj preveč za enega človeka. Toda jaz se nimam kam umakniti v miren, udoben, varen kraj. Na tem pragu sem preživel štirideset let, Bog jih je videl — pa vztrajajmo do konca!

Odkar je v najini prvi domovini leta 1945 zmagal in si vso oblast prigrabil tostranski človek ter se začel zgubljeni v povodnih besedah in številkih pa v grmadah papirja, a v nebo gledati samo ob suhi in žetvi, je močno spremenila zunanje lice in notranji obraz. „Ponjih sadovih jih boste spoznali.“ In zdaj jih spoznavamo po klavrinih moralnih in materialnih sadovih, o katerih sami pišejo in bojo še bolj pisali drugi. Bra! sem, da pokupi Slovenija v državnem jeziku — v jeziku vojske in diplomacije — zdaj že skoraj toli-

ko knjig ko v Prešernovem. Ne-zadržna sla po gospodarskem razmahu in čimprejšnji dohitevni Zahoda zastruplja zrak, vode in gozdove in grozi, da bo zavila vrat megalomaniji, ki se je po popolni vojaški in politični zmagi rodila v nadutih glavah. Preden so se zgrnila sedanja brezizhodna leta, so poudarjali, da „je danes več belega kruha“. In jaz lahko rečem: tudi več cest je (žal s preveč mrtvimi), elektrike in vodovodov, medtem ko po drugi strani cement in železo novih stavb pa seveda asfalt brezobzirno krčijo dragoceno obdelovalno zemljo. Nihče ne more tajiti, da je s Slovenskega zginilo petje fantov na vasi. Kdo neki bo pa prepeval, kadar mladino kar naprej redčijo samomori! Ne pojejo grla, zato pa poje alkohol... Rane iz krutih let tujih in domačih pokončevalcev se v tem rodu še ne bojo zacelile. So trenutki, ko kakšna kar na lepem zakrvavi, ko je kakšna nova resnica prebila pokrov zaukazanega molka. Strah, sovraštvo in slaba vest kot sadovi preteklosti nenehno ločujejo ljudi in jim grenijo življenje. Spomin je neizprosno sodnik.

Dobro vedoč, da „ima vsaka ulica svojega župana“, si vsakdo samo svoj prostor ograjuje. Ta beg v zasebnost in skrb za lastno

blaginjo rešujeta človeka pred skušnjavo, da bi se angažiral za kaj skupnega. To je namreč nevarno, ker si skrb za javno življenje in za prihodnost družbe pridržuje oblast. A ta je storila preveč grehov in prestrašnih, da bi si dala vzeti, kar si je z njimi prisvojila; od njih hoče tudi kaj imeti. Z neko naslado bonci danes pišejo o medvojnih zablodah in hudodelstvih svojih nasprotnikov, da bi prevpili pričevanja o pomoru vrnjenih domobrancev v onih najkrajših, a najstrašnejših nočeh 1945. leta.

In tako povezuje ljudi le še enako zadihan lov za istimi splošno znanimi zemeljskimi dobrinami. Višji dialog med njimi je skoraj nepoznan. Prihodnost sveta celo vernike zmeraj manj zanima; v nekakem občutku manjvrednosti jo prepuščajo novim velmožem. Kar je dobrotelosti, se lahko reče, da je mnogim opravičilo za odsotnost na drugih, važnejših področjih. Vprašam se kdaj, kdo bi se danes oglasil v imenu vsega naroda, če bi se ta čez noč — kot se je že večkrat — znašel na usodni preskušnji. Dozoreva kje ta „kladivar“ slovenske usode? Mogoče v okviru Cerkve? Mislijo sploh naše institucije na takega voditelja?

Cerkev je ne le zgubila nekdanjo besedo, ampak se mora zanjo še vedno pokoriti. Za kazen so ji najprisrčnejši praznik božič že leto po zmagi slekli v navaden delavnik. Brezbožna šolska vzgoja jo ogroža v temeljih. Kdor hoče v

novi družbi napraviti kariero, mora najprej „razčistiti z religijo“: odvreči vero v Boga kot nadležno breme. Vendar se Duh božji ni čisto odvrnil od našega naroda. Nov rod prihaja, maloštevilen sicer, zato pa globoko veren, neomajno pogumen, viteško čist in na vse pripravljen. Cerkveni hierarh mora diplomatsko pretehtati vsako besedo in vsak korak; tudi verski tednik se mora tresti od previdnosti. Bister laik pa se lahko bori ko mladi David; drzno lahko gleda Goljatu v oči in mu našteva, koliko katoličanov je padlo ali bilo pobitih med vojno in še po nji, koliko jih je v iskanju svobode in kruha odšlo v tuje dežele, koliko se jih je od straha nalomljenih prilagodilo, koliko jih je našlo edini smisel življenja v uživanju potrošnih dobrin in predajanju nasladam. Dokler bo kakšen mlad David streljal ta dejstva v Goljatovo čelo, bo moč verovati, da niso še vsi duhovni izvirki v naši domovini usahli ali onesnaženi.

Dve imeni se po vojni kar naprej slišita med nami Slovenci: France Balantič in Edvard Kocbek, prvi kot izkrvavelo in zgorelo jagnje, drugi kot izigranec.

Mislil sem, da bo o Balantiču težko še kaj novega povedati in da se bo sočutna misel ustavljala ob njem le kot ob žrtvi nekega skrajno zapletenega in tragičnega časa. Pa so letos končno v Ljubljani prebili led političnega straha in v okusni knjigi izdali njegove pesmi. Da ne bi kak za-

služen osivel borec protestiral, je urednik Balantiča primerno izmaličil, češ postal je žrtev „preračunljivega stvarneža“ Franceta Kremžarja, podredil se je njegovemu „demoničnemu vplivu“, pripadal je „oboroženim samogencidnim skupinam“, v „kvislinško organizacijo“ in „na nečista tla“ se je dal zavesti izdajalcem. Takšen je zdaj v Sloveniji Balantičev uradni lik: prilagojen političnim potrebam.

Neprimerno živahnjša beseda pa bo še dlje tekla o Kocbeku: zanj in proti njemu. Mi poraženci bomo govorili o njem kot o poražencu. Nas sta pokopali bistrost naših sovražnikov in kratkovidnost prijateljev, toda našega poraza je skriv tudi on. Mi smo bili prepričani, da je ubral napačno pot — in slutili smo, kaj ga čaka. Enako je bilo njegovo prepričanje o nas. Oboji smo imeli prav. Zakaj dvojni pcratz? Čigava krivda je večja?

Mi smo bili tudi zato poraženi, ker se je on s svojim ugledom in privrženci ločil od nas ter nas oslabil. On je bil poražen, ker se je pridružil napačnemu taboru, ko je kljub odsvetovanju modrih in previdnih otroško zaupljivo sprejel ponujeno roko. Precenjeval se je in postal žrtev lastne lahkovernosti. Ko je v tisti koaliciji videl, kaj se dogaja, ni stopil s svoje poti; in ko je bil že na rob odrinjen, nas je s svojimi še zmeraj pomagal tolči. Mi pa smo kot idealisti pričakovali razpad nenaravnega zavezništva med Mo-

skvo in Washingtonom še pred koncem vojne, saj tadva vendar nista mogla imeti enega in istega zadnjega cilja. Žal smo bili že na tleh, ko je tudi Zahod po Jalti odprl oči in spoznal, da smo — med dva kamna stisnjeni — da-leč gledali.

Najbrž bi se čudil, da vidiš, kako mlajši rod na obeh straneh meje, v kolikor mu je pri srcu usoda Slovencev, danes časti Kocbeka. Da je v domovini tako, me ne preseneča. Kocbek človek je ostal čist, medtem ko so se njegovi častihlepni odjutanti dali vsrkati režimu. Nezadovoljniji in razočaranci vejo, da Kocbekov kult oblastem ni prenevaren, saj tudi one ne morejo mimo njegovih zgodovinskih zaslug. Časteč Kocbeka mladi sploh ne izzivajo oblastnikov, ko pa jim je novi red, v katerem so bili vzgojeni, takorekoč nedotakljiv; kvečjemu jim nagajajo. Njihov pogum nikogar ne ogroža, saj se izražajo samo v pisanju, ki je — in to je značilnost pvojne slovenske publicistike — največkrat zavito, učeno, gostobesedno, zapleteno, zavoljo tujk dušljivo in težko umljivo. Obvezno se izogibajo Kocbeka politika, ki bi ga bil moral — takega Slovenca! — pomor domobrancev pretresti ko največji „šok“ v življenju in ga pognati iz domovine, da bi na tujih tleh pričeval o svoji veliki politični zmoti. Toda imel je družino in ostal je doma. In kot za pokoro je dobil na mizo svoj delež od tistega, kar se je skuhalo v loncu, pod katerega je

tudi on nalagal drva. Poniževali so ga, poigrali se z njim, on pa je tiho ihtel v svoji Grozi in prestrašen celih trideset let molčal o usodi domobrancev. Častilci občudujejo čar njegovih besed, stil in ideje. Stvarnik mu je res podaril veliko sposobnost doživljanja, očarljivo izraznost in obenem bogato zgovornost, zato pa je nje-

govi krvi odrekel pogum za moška dejanja. Glasno sočustvujejo z njegovo usodo — in to je vse. V tesnih mejah se gibljejo; večinomoma po vojni rojeni ali izšolani za čisto zlato sprejemajo njegove dnevniške prikaze predvojnih let, medtem ko so jim druga pričevanja pod ključem.

(Bo še)

Lojze Kozar

Premakljivi svečnik

21

Ko se je razvedelo, da Janez in Rozika hodita skupaj in da se bosta poročila, se je župnija zopet razdelila. Velika večina je poroko odobraval, saj so Roziko poznali kot žensko delavnih in močnih rok ter odprtega srca, bilo pa je nekaj tudi takih, ki so imeli pomisleke, kako bo ta napol gospa, ki je prišla iz mesta, delala na veliki kmetiji, kjer je toliko skrbi, truda in umazanega dela.

„Doslej je prijela za vsako delo, tudi umazano, to smo lahko sami videli,“ so jo nekateri zagovarjali. Drugi pa so rekli:

„Verujte, da je ta ženska velika lisica. Spravila se bo na kmetijo, potem pa vajeti v roki in hi — hot! Janez vleci, ona pa bo zagraba gospo. Boste videli, da bo tako. Le meni verjemite. Poznam ljudi do zadnjega vlakna, kako so stkani,“ je prerokovala klepetulja. Prva skupina je svoje mnenje razlagala skromno in tiho, druga pa je vpila, zato se je zdelo, da je vsa župnija proti Roziki. In nekateri so že naprej pomilovali Janeza:

„Nesreča nikoli ne pride sama. Ni dovolj, da je izgubil dobro ženo, zdaj si še nadevlje jarem, ki ga bo še presneto davil.“

Barica in župnik pa sta pripravljala Alenko in Aleša za krst, ki naj bi bil na prvo nedeljo v maju. Takrat naj bi bila tudi Rozikina poroka. Že vso zimo je hodila poslušat z otrokoma verouk tudi mati, saj tudi sama ni bila kaj prida poučena v veri. Tisto borno otroško znanje, ki ga je nekoč imela, je že davno izpuhtelo ali pa je dobilo še bolj otročji značaj in je bilo za odraslega človeka težko sprejemljivo. Poslušala ali brala pa verskega ni nič vse od otroških let, zato ji je bilo vse novo, kar je poslušala skupaj z otrokoma, marsikaj pa je v srcu zbudilo tudi neki daljnji odmev nečesa, kar je nekoč že slišala in doživljala, in s tem so se prebujali tudi spomini na otroška leta. Začela je z otrokoma tudi redno moliti, čeprav je mislila, da je vse molitve že davno pozabila. Ko jih je zopet slišala, se jih je naenkrat zopet dobesedno spomnila.

Z oklici je prišla na vrsto tudi priprava na zakon, ki sta se je oba, Janez in Rozika, redno udeleževala. Saj to ni bil noben pouk v navadnem pomenu besede, ampak živ pogovor, pri katerem so sodelovali vsi trije, vsak s svojim pogledom na življenje in s svojimi izkušnjami. Le glede poroke je imela Rozika nekoliko pomislekov.

„Saj bo poroka na delavnik? Težko bi prenesla, ko bi bila vsem ljudem v nedeljo na očeh.“

„Bog ne daj!“ je rekel župnik. „Najprimerneje bo v nedeljo, obe-

nem bi bil tudi krst Aleša in Alenke. To bo prava župnijska slovesnost, saj se ne zgodi tako pogostoma, da bi krstili že nekoliko večja otroka. To mora biti praznik za vso našo župnijo.“

„Mislila sem, da bi tudi krstili potihem.“

„To bi bila velika škoda. Prej ali slej bi se tako zvedelo, da sta bila krščena tukaj. Otroka tega ne bi mogla obdržati zase. Predvsem pa se mi ne zdi prav, da bi kaj skrivali. Najlaže živimo, če je vse jasno, če ni nobenega skrivanja. O vajini poroki smo se tu in tam pogovarjali in vsi so bili mnenja, da je lepo, da se vzameta in da se ustanovi družina, kjer bodo kar trije otroci našli dom. Saj boš ti, Janez, vzel svojega k sebi?“

„Bom, čeprav tašča temu silno nasprotuje in grozi, da ga raje odpelje nekam v gozd, da ga lisice raztrgajo, kakor da bi ga dala vzgajati neverni ženski. Saj veste, da z neverno žensko misli Roziko.“

„Veš kaj, Janez, če ti je prav, greva oba po otroka. Najbolje bo, če pride mati z otrokom sem in bo nekaj časa pri tebi, da se otrok privadi obeh, tebe in Rozike, saj si mu tudi ti tuj, ne samo Rozika.“

„Hvaležen vam bom, če greste z menoj, toda ne obetajte si velikega uspeha, ker je mati trda in odločna ženska.“

„V soboto pojdeva po otroka, prav?“

„Seveda je prav. Najel bom

voznika, avto, ali pa se peljeva s kolesljem?“

„Saj imam jaz vozilo. Greva z mojim fičkom.“

V soboto sta res šla. Našla sta mater samo doma z vnučkom Janezkom. Sedela sta pri mizi, mati je prebiralala fižol, mali pa je šaril po košarici, sipal fižol z dlani nazaj v košarico, da je prijetno trkljalo in šumelo.

Mati se je zavzela, ko je zagledala zeta med vrati, in še bolj, ko je spoznala župnika.

„Zakaj je Janez prišel k nam, si skoraj lahko mislim, toda kaj je vas prineslo, gospod župnik, res ne bi mogla uganiti,“ je rekla, ko jima je po prvem presenečenju ponudila stol.

„Prišla sva po istem opravku. Da sva dva, je pa zato, ker dva pač več zaležeta kakor eden.“

„Pri meni ne. S silo ali s kakim prisiljevanjem ne bosta ničesar dosegla, to vama naprej povem, da ne bi po nepotrebnem izgubljali časa in besed.“

„Kar naravnost povejva, Janez. Mati, prišla sva po otroka. Glejte, otrok spada k očetu. Njegov je. Lepo je, da ste ga vi za nekaj časa vzeli in zanj lepo skrbeli, toda prišel je čas, ko ga oče zopet lahko ima pri sebi.“

„Seveda, seveda, dokler je bil samo v nadlego, sem bila dobra, zdaj, ko je nekoliko odrasel in bo kmalu lahko pasel krave, zdaj pa naj ga ima oče. Povem vama, da iz tega ne bo nič. Nič, ker otroka ne dam.“

„Če vas ne bi poznal, mati, bi

si mislil, da ste otroka vzeli iz kristoljubja, toda kar ste rekli, so samo besede. Dobro vem, da ste takrat vzeli otroka, ker ga Janez pač ni mogel obdržati pri sebi in sta se vam oba smilila, Janez in otrok. Saj dobro veste, kako dober mož je bil vaši hčerki in kako ga je njena smrt prizadela.“

„Prizadela, seveda prizadela! Tako ga je prizadela, da je takoj nanjo pozabil in se vlačil z drugo žensko.“

„Nič se ne vlačil, ampak se hoče z njo poročiti. Kljub smrti najdražjega človeka gre življenje dalje in Janez si mora poiskati pomočnico. Sam ne more naprej. Na takem posestvu zares ne. Če ste pravični, morate to priznati.“

„Saj ne rečem, naj se ženi, če ne more drugače, toda poiskal naj bi si žensko, ki nekaj dá tudi na vero, ne pa tako! In vi, župnik, hočete, da bo njegovega otroka vzgajala v veri ženska, ki sama nima vere in ki ni niti svojih lastnih otrok ni dala krstiti. Kakšna pa bo taka vzgoja, in še posebno verska vzgoja, to mi povejte.“

„Ne sodite prehitro, mati. Prenagljene sodbe so velikokrat zelo krivične. Rozika je živela v okolju, ki veri ni bilo naklonjeno. V takem okolju bi tudi marsikateri izmed nas v veri popustil. Razen tega tudi od doma ni prinesla posebne verske gorečnosti. Tudi njena otroka bomo krstili. Zakon z Janezom bo sklenjen v cerkvi in marsikaj se bo popravilo, zato se za vzgojo Janezovega otroka ne bojte. Janez bo poskrbel, da bo v

hiši redna molitev in da bodo vsi otroci lepo versko vzgojeni.“

„Kaj bo oče, če mati za vse to ne bo morala.“

„Bo marala, o tem ne imejte nobenih skrbi. Vem, mati, da vam bo mali zelo manjkal. Toda prav zato, ker ga imate radi, ne smete misliti samo na sedanji trenutek, ampak na prihodnost. Glejte, vi ste precej v letih. Naj se zgodi; da vi prej umrjete, preden mali odraste, kaj bo potem iz nje-ga? Kdo ga bo maral? Kam bo šel? Že zdaj vidite, kako je svo-jemu očetu tuj, kakor da je pri-šel v hišo tujec in ne oče. Toda v tej starosti se bo mali očetu hi-tro privadil, pozneje pa to ne bo več mogoče. Vi ste zdaj za nje-govo vzgojo še zelo primerni, čez nekaj let pa bo vaša roka, ki naj bi ga vodila, preslabotna in pre-mehka in otrok bo povsod uve-ljavil svojo voljo, ne da bi vi to sploh opazili. Postal bo nasilen, svojeglav, zahteven, vse to pa ne vodi k izoblikovani osebnosti in ne k sreči. Oče pa je le oče in ob njem in ob drugih družinskih čla-nih se bo brusil in vzgajal v do-brega, obzirnega človeka.“

„Ravno tega se bojim. Vem, kaj ga čaka, sirotka. Pri tej ženski bo odrinjen, bo vedno vsega kriv, vse bo moral narediti namesto njenih dveh, pa ne bo nikoli do-voľ naredil in ne dovolj dobro, vsi pri hiši bodo z njim pometali. Janez je premehak, da bi kaj re-kel ali kaj ukrenil, tudi če bi vi-del. Pa kaj bi on videl, videl bo samo svojo novo ženo in druge-

ga mu ne bo mar. Zato otroka ne dam. Kar pojdiva v božjem ime-nu in mi pustita otroka, da po-skrbim zanj, dokler me Bog še drži na tem svetu. Odrasel bo in si bo že kako pomagal, kakor si pomaga toliko sirot na svetu. Kjerkoli v revnem domu mu bo bolje kakor v bogati hiši, kjer bi bil odrinjen in vsem v napotje. Kakor smet, ki je povsod odveč in jo z metlo rinemo v kot.“

„Mati, če bi se bal, da bo za otroka pri Janezu res tako slabo, ne bi tvegäl in tudi vas ne bi prišel nagovarjat, da ga izročite očetu. Toda trdno sem prepričan, da mu bo dobro, da ne bo v ni-čemer zapostavljen, zato sem pri-šel k vam. Vem, veliko hudega ste v življenju doživeli, zato lju-dem ne zaupate. Toda tudi jaz imam za seboj marsikatero izku-šnjo in vem, kaj lahko svetujem in česa ne. Meni ne gre ne za Ja-neza ne za Roziko in tudi za vas ne, mati. Meni gre samo za otro-ka. Rad bi, da bi mali imel dom, očeta in, prepričan sem, v Rozi-ki tudi mater. Rozika je na zu-naj nekoliko trda, nekoliko osor-na, življenje jo je pač tako nare-dilo, po naravi pa je dobra, pra-vična in plemenita.“

„Drugi niso tega mnenja.“

„Vem. Ker jo slabo poznajo. Vam bi rad položil na srce, mati, da bi se zavedali, kako zelo je se-daj otrokova usoda v vaših ro-kah. Če boste Janezka lepo pri-pravili na to, da bo šel k očetu in ga ne boste hujskali proti njemu, še manj pa proti njegovi novi ma-

teri ali recimo mačehi, potem se bo otrok znašel in se bo v svojo družino lepo vključil. Če ga boste pa strašili, kaj vse ga pri mačehi čaka, in mu novi, ali pravzaprav prejšnji dom slikali črno, boste pa vi krivi, če se otrok ne bo znašel in se ne bo mogel prilagoditi. Družina, v katero ga vabimo, je kljub vsemu, kar vam ne ugaja, njegova prava družina in pri vas je bil doslej samo zato, ker so razmere tako nanesele.“

„Ves čas govorite tako, kakor da sem jaz čisto zanič; ne znam vzgajati, ne znam z otrokom ravnati. Ona seveda zna, ker je mlada, jaz pa sem stara in zanič, kakor je vse staro danes zanič.“

„Zdaj ste nekoliko krivični, mati. Ni vse staro zanič. Tudi vi ste Janezku veliko dobrega storili, toda zdaj je čas, da se vrne k svojemu očetu. On je zanj odgovoren in otrok je njegov.“

„Kaj bom jaz sama brez njega, tega pa nihče ne vpraša. Si lahko mislite, kaj se na stara leta pravi, navezati se na takega otroka, ko nimaš nikogar več na svetu in ničesar, za kar bi skrbel in za kar bi se lahko žrtvoval. Komaj sem se ga navadila in zdaj sva kakor eno srce in ena duša, vi pa hočete vse te vezi preprosto potrgati, kakor da so navadna rahla pajčevina. Pa vam ne pride na pamet, kako ste krivični in neusmiljeni.“

„Za vas je res hudo, mati. Toda otrokova prihodnost je važnejša. On ima še vsa svoja leta pred seboj, mi starejši pa že dobro mero za seboj. Ne gre samo za

starost, tudi če bi vi bili še mladi, bi otrok prav tako pripadal samo staršem in ne vam, kakor so nekoč vaši otroci pripadali samo vam in nikomur drugemu, dokler se niso poročili. Tako je življenje in proti tej zakonitosti ne moremo mi vsi skupaj prav nič. Sicer pa otroka ne boste izgubili. Obiskal vas bo lahko kadar koli, saj k vam ni tako daleč, vi pa boste, o tem sem prepričan, vedno prav tako dobrodošli na Janezovem domu.“

„Z Roziko sva se že pogovarjala o tem, da bi nam bilo vsem prav, če bi se mati hoteli preseliti k nam. Sami so, in ko bodo onemogli, kdo bo skrbel zanje. Pri nas bi lepo skrbeli zanje tudi v bolezni. Dokler bi mogli, pa bi nam pazili na otroke.“

„Da, da, za služkinjo bom šla k vam na stara leta. Samo to mi še manjka.“

„Janez vam hoče dobro, vi boste pa o vsem tem razmislili. Saj nisva prišla, da bi že danes odpeljala otroka. Prišla bova ponj, ko mu boste vi lepo dopovedali, da ga oče pričakuje in da gre domov, ker je pač tam doma. Če hočete otroku dobro, ga boste na to pripravili čim prej, čeprav vam bo težko.“

„Danes bi vzela otroka samo za en dan s seboj, da bi se nekoliko spoznal z Rozkinima otrokoma. Prej se seznanijo in spoprijateljijo med seboj, boljše bo.“

„Predlagam drugače: najbolje bo, da ga te dni pripeljete vi, mati, na njegov dom. Potem se bo z

vami vrnil sem. Vem, da si bo zaželel otroške družbe. Počasi se jih bo navadil in jih ne bo mogel pogrešati.“

Poslovala sta se od babice, na dvorišču, kamor so Janezka po-

slali takoj v začetku pogovora, pa še od njega. Janez ga je vzel na roke in ga stisnil k sebi, pa ga je tudi hitro spustil na tla, ko je čutil, kako se mu otrok upira in hoče iz objema njegovih rok.



med nami v Argentini

20-letnica ZSMŽ

V soboto 6. septembra je Zveza slovenskih mater in žena, ki jo vodi že od njene ustanovitve Pavlinka dr. Dobovškova, praznovala svojo 20. obletnico. Slavje je bilo v Slomškovem domu in posvečeno tudi spominu raj. msgr. Antona Oreharja, ki je vedno podpiral Zvezo in ji vsako leto predaval. Maša, ki jo je daroval novi delegat dr. Alojzij Stare, je bila za pok. monsinjorja. Po maši je ob okrašenih monsinjorjevi sliki na odru Marjetka Rožanec-Dobovškova prebrala iz raznih njegovih spisov in govorov nekaj misli slovenskim družinam, slavnostni govor je imela lic. Metka Debeljak Vombergarjeva o vlogi slovenske žene in matere v zdomstvu, Pristavski mladinski zbor pa je pod vodstvom dirigentke Anke Savelli-Ga-

serjeve zapel šopek pesmi. Praznovanje se je po kulturnem sporedu nadaljevalo z večerjo in družabnostjo v najlepšem razpoloženju ob veliki navzočnosti udeležencev.

Duhovne vaje za može

Duhovne vaje za može so bile v Domu duhovnih vaj Marija Pomočnica v San Miguelu od petka 26. septembra zvečer do nedelje 28. septembra popoldne. Udeležilo se jih je 39 mož. Vodil je župnik Jože Guštin.

Duhovne vaje za dekleta

Druga skupina deklet je imela duhovne vaje od petka 17. oktobra zvečer do nedelje 19. oktobra popoldne v Domu duhovnih vaj Mallinckrodt, Ruta 3, Km 39,5. Vodil jih je p. dr. Lojze Kukovica. Delalo jih je 27 deklet.

V nedeljo 7. septembra je bila v Rožmanovem domu spominska svečanost ob 40-letnici usmrtnice gen. Rupnika. Mašno daritev je opravil p. dr. Lojze Kukovica. Po maši je skupina mladih ob zvokih trobente položila pred sliko gen. Rupnika, ki jo je naslikal Stane Snoj, lovorjev venec s slovenskim trakom. Lic. Ivan Korošec je po pozdravu navzočih opisal generalovo smrt, mladi Dominik Oblak, Gabi Rant, Ivi Korošec, Žiga in Gregor Kritof ter Pavlinka Korošec so deklamirali spev „Viharnik na slovenski gori“, slavnostni govor je imel Tone Brulc, nato so bile reproducirane na trak posnete generalove besede, za sklep pa so navzoči zapeli „Oče, mati...“

Proslava šolskih otrok

Septembrska proslava ljudskošolskih otrok na čast božjemu služabku in očetu slovenskih šol Antonu Martinu Slomšku je bil v soboto 27. septembra v Slovenski hiši. Ob 9. uri je v cerkvi Marije Pomagaj župnik Janez Rihar iz Ljubljane daroval mašo za žive in rajne učitelje naših šol. Po maši so učenci Balantičeve šole v režiji Frida Beznika v dvorani predstavili igro Frana Milčinskega Martin Krpan ml. Prireditve so se udeležili učenci in učitelji vseh naših šol. Sceno je naredil Tone Oblak, pri igri pa so pomagale Andreja Selan, Mirjam Oblak in Danica Malovrh, za lučne in zvočne efekte pa sta skrbela Janez Jereb in Pavel Malovrh.

V nedeljo 5. oktobra so rojaki castelarskega okraja praznovali 19. Pristavski dan. Ob 11. uri sta z delegatom dr. Alojzijem Starcem sodelovala krajevni župnik prof. France Bergant in France Cukjati. Po maši je bil v dvorani kulturni program, ki so ga posvetili 80-letnici smrti Simona Gregorčiča. Predsednik Pristave dr. Julij Savelli je po pozdravu govoril o Goriškem slavčku in med drugim dejal: „še sedaj po 80 letih nam Gregorčič daje smernice za življenje, uči nas ljubezni do bližnjega, do domovine in naroda ter nam daje pravila za našo osebno rast v službi bližnjega in narodnega občestva... Naj se nam vtisne v srca njegova prelepa misel: V srca ljubljenih rojakov / sej seme plemenitih rož, / da bomo narod poštenjakov, / da bomo narod vrlih mož.“ Pevsko-recitacijski program sta zamislila in vodila Miha Gaser in Anka Savelli-Gaser. Vrsto Gregorčičevih domovinskih pesmi so na odru recitirali Marica Debevčeva, Frank Klemenčič in Miha Gaser, ob odru je pa zbor pod vodstvom Anke Gaser pel nekatere Gregorčičeve pesmi. — Program mladinskega dneva je zaradi hudih nalivov odpadel, pač pa se je po skupnem kosilu v spodnjih prostorih razvil družabni del sporeda.

10-letnica pri Svetogorski Mariji

Prvo nedeljo v oktobru je verska skupnost primorskih rojakov, ki se zbira k slovenski maši v cerkvi sv.

Rafaela v četrti Devoto, praznovala 10-letnico blagoslovitve podobe svetogorske Marije v tej cerkvi. Cel dan je izredno močno deževalo, vendar je veliko rojakov kljub temu prišlo k praznovanju. Ob 16. uri je bila pobožnost s petimi litanijami Matere božje in blagoslovom, nato slovesna maša. Pred mašo je Ester Smrdel v narodni noši v imenu primorske verske skupnosti pozdravila novega delegata slovenskih dušnih pastirjev dr. Alojzija Starca, Možnova učenca, tudi v narodnih nošah, pa sta mu izročila slovenski šopek. Po pridigi je dr. Stare podelil zakrament maziljenja 28 ostarelim rojakom. Med mašo je prepeval zbor Svetogorski zvon, ki ga vodi organist Gabrijel Čamernik. Po maši je bil v farni dvorani družabni del. Ob pogrnenih mizah so udeleženci ob prijateljskem pogovoru in prepevanju narodnih pesmi ostali do 8 zvečer.

25-letnica Slomškovega doma

Slomškov dom je praznoval svoj srebrni jubilej z geslom „Ljubimo svoj rod, spoštujmo svoj jezik!“

Slavje je bilo razdeljeno na dva dneva. V soboto 20. septembra ob 20. uri je bil v dvorani Slomškovega doma slavnostni koncert z nastopom mladinskih zborov iz San Justa in Slomškovega doma ter slovenskega pevskega zbora iz Mendoze. Zbore je pozdravil in program povezoval Marjan Loboda.

Mladinski zbor San Justo je pod vodstvom Andreja Selana zapel 8 pesmi. Solista sta bila Stanko Jelen in Nežka Markovič. Mladinski zbor

Slomškovega doma, ki ga vodi lic. Tine Selan, je imel na sporedu 7 pesmi. Solistične parte so peli Bogdan Magister, Vera Beltram in Rozka Snój. Zbor iz Mendoze je pripravil program 11 pesmi. Zbor vodi lic. Marko Bajuk. Vsi trije zbori so za sklep zapeli pod vodstvom Bajuka Flajšmanov „Triglav“, in Premrlovo „Slovansko pesem“.

Nedeljski program se je začel ob 11. uri z dviganjem zatav (Helena Malovrh in Ivan Makovec) in pozdravom predsednika SD Jerneja Tomazina. V dvorani je bilo nato odkritje velikega reliefa Slomška, ki ga je izdelal rezbar Jože Žerovnik. Župnik Jože Škerbec je blagoslovil relief ob botrovanju Kati Potočnikove in Hermana Zupana. Z delegatom dr. Starcem so somaševali Anton Bidovec, Janez Rihar in Jože Škerbec. Med mašo je pel cerkveni zbor pod vodstvom organista Gabrijela Čamernika. Po maši je bilo skupno kosilo.

Popoldanski program je povezoval Marjan Loboda. Program je obsegal govor lic. Marjana Schiffrerja, izročitev reliefa škofa Slomška vsem dosedanjim predsednikom SD, pozdravne besede Staneta Grebenca v imenu mendoških Slovencev in Lojzeta Rezlja v imenu društva Zedinjena Slovenija ter odrski prizor Pastirček s Sloma na besedilo škofa Slomška. V režiji Francija Holosana so nastopili arh. Jure Vombergar, Ivan in Mojca Vombergar, Tončka Trobec, Ivan Fajfar, Francka Javoršek, Nejko Štefe, Klavdij Selan, Gabrijela Tomazin, Tatjana Willenpart, Klavdija Malovrh, Lojze

Lavrič ml., Alenka Smole, Marcel Brula, Andrej Rode, Andrej Bohinc, Matjaž Čeč, Ivan Hrovat, Simon Vrečar, Olga Bohinc, Ana Marija Lavrič, Nežka Štefe in Vladi Selan. Sceno je izdelal Stane Snoj s pomočjo Toneta Kržišnika, šepetalka je bila Lučka Vombergar, luči pa je upravljal Franci Willenpart. Ves program je zamislil in skrbel za uresničenje vsega kulturni referent SD Tone Selan.

Praznovanje obletnic v San Justu

Slovenska skupnost v San Justu je letos praznovala vrsto obletnic: 35 let slovenske maše, 35 let Balantičeve šole, 30 let Našega doma, 25 let mladinskih organizacij SFZ in SDO in 15 let mladinskega pevskega zbora.

V soboto 4. oktobra ob 21. uri je bila v Našem domu slavnostna večerja. Potek prireditve je napovedoval Stanko Jerebič. Po nagovoru predsednika ND Jožeta Mikliča je bil nastop učencev Balantičeve šole in mladinskega pevskega zbora. Proti koncu večerje je orkester Magnum zaigral 2 polki, zatem je pozdravil Naš dom predsednik ZS Lojze Rezelj, nato sta spregovorila krajevni dušni pastir, delegat dr. Alojzij Stare in voditeljica šole Angelca Klanšek. Odbor Našega doma ju je imenoval za častna člana ND in jima izročil častno plaketo. Spominsko plaketo je prejela prva učiteljica v San Justu Mija Markež. Diplomno so prejeli sedanji učitelji Balantičeve šole: Kristina Jereb, Danica in Jožica Malovrh, Irena Poglaje-

nova, Mirjam Oblak, Marija in Magda Zupanc, Kristina Grilj, Andreja Selan, Anica Mehle, telovadni učitelj Jure Urbančič, pomočnica Ivan-ka Puhek in vsi nekdanji učitelji. Spominsko plaketo so prejeli tudi pevovodja Andrej Selan, predsednica SDO Magda Zupanc in predsednik SFZ Karel Groznik, diplomu vsi nekdanji predsedniki in predsednice mladinskih organizacij, krajevna predsednica ZSMŽ Marija Groznikova, režiser Frido Beznik, spominsko plaketo prvi in do te proslave edini častni član ND dr. Tine Debeljak, zahvalno plaketo pa sta izročila botra ND Anica Indiharjeva in Ciril Oblak vsem dosedanjim predsednikom: Ludviku Hrenu, Lojzetu Zakrajšku, Francu Benku, Tonetu Oblaku, Petru čarmanu, Stanetu Mustarju, Marjanu Bogataju in sedanjemu predsedniku Jožetu Mikliču.

V nedeljo 12. oktobra ob 8. uri je bila v sanhuški stolnici za žive in umrle člane ND sv. maša. Z delegatom dr. Starcem sta somaševala prof. France Bergant in novomašnik Anton Bidovec. Pel je med mašo mladinski zbor pod vodstvom Andreja Selana.

Po maši je bila akademija v dvorani ND. Pozdravne besede je spregovoril predsednik Miklič, za njim pa spominske besede nekdanja učenka in učiteljica Balantičeve šole dr. Katica Cukjati, nato je bil nastop mladinskega zbora ob njegovi 15-letnici in šolskega pevskega zbora, ki ga vodi Anica Mehle.

Ob petih popoldne se je začel popoldanski spored. Po pozdravnih besedah predsednika Mikliča je imel

praznični govor arh. Jure Vombregar, nato pa je bila predstava Linhartove komedije Matiček se ženi v režiji Frida Beznika. Za sklep je bil družabni del.

Komedija Matiček se ženi

Ob svoji 30-letnici je Naš dom v San Justu uprizoril v nedeljo 12. oktobra Linhartovo veseloigro v 5. dejanjih Matiček se ženi. V režiji Frida Beznika so nastopili Janez Marinič (baron), Nuška Draksler (baronica), Blaž Miklič (Matiček), Metka Markovič (Nežka), Janko Erjavec (Tonček), Boštjan Modic (advokat), Emil Urbančič (kancler), Ivo Urbančič (pisar), Ivanka Tekavec (Jerca), Tone Tomaževič (lakaj), Marko Malovrh (delavec) in kot kmečki fantje in deklički Pavel Erjavec, Franci in Marjan Grilj, Stanko Jelen, Rozka Likozar, Dani Lovšin, Jožica in Veronika Malovrh, Lučka Oblak, Rezka Rovan, Tinko Selan in Magda Zupanc. Sceno je napravil Tone Oblak.

Misijonska nedelja

V nedeljo 19. oktobra ob 16. uri je bila v Slovenski hiši misijonska proslava. V cerkvi Marije Pomagaj so z delegatom somaševali France Bergant, Anton Bidovec, Marko Cukjati in Ladislav Lenček, ki je med mašo pridigal in poročal tudi o misijonskem simpoziju v Tinjah na Koroškem. Po maši je bila v dvorani igra o kolonizaciji Amerike argentinskega dramatika Alberta de Zavallie Osmi dan v režiji Frida Bezni-

ka. Igro so igrali tudi v soboto 18. oktobra zvečer.

Šolski izlet

V soboto 18. oktobra so šli otroci slovenskih šol Velikega Buenos Airesa na celodnevni izlet v kopalniški park Villa Albertina. Izletnikov je bilo 264 in spremljalo jih je 37 učnih moči. Izlet so začeli z mašo, ki jo je daroval Anton Bidovec. Nato so se vrstile igre, med dečki zlasti nogomet, med deklicami pa odbojka. Sredi lepe narave in ob napetih igrah so preživeli prijeten dan.

Obisk kardinala Kuharića

V sredo 22. oktobra ob 6 popoldne je obiskal Slovensko hišo zagrebški nadškof kardinal Kuharić v spremstvu msgr. Vladimira Stankovića, hrvaškega ravnatelja za dušnopastirsko oskrbo njihovih izseljencev, in p. Lina Pedišića, delegata hrvaških izseljenskih duhovnikov v Argentini. Goste je ob prihodu sprejel delegat dr. Alojzij Stare z dušnimi pastirji in skupino predstavnikov naše organizirane skupnosti. Dr. Stare je gostom razkazal cerkev in prostore v Slovenski hiši, ob pogrnenih mizah v obednici pa pozdravil dragega gosta in očrtal slovensko skupnost v tej deželi, nato pa je v nagovoru kardinal Kuharić izročil pozdrave slovenskih škofov in spodbujal k zvestobi do Cerkve in svojega naroda. S svojo preprostostjo in prisrčnostjo je takoj osvojil vse navzoče. Skupina fantov in deklet, ki so bili pri vaji za proslavo praznika Kristusa Kralja, je visokemu gostu v pozdrav

zapela Slovenijo v svetu in Slovenska smo mladina ter Marija skož življenje, predsednik ZS Lojze Rezelj pa mu je izročil relief sv. Cirila in Metoda. V prijateljskem pomenku so ostali gostje v Slovenski hiši do 21. ure.

Nekatere prireditve

Rekolekcija in zborovanje za može Katoliške akcije je bilo v soboto 13. septembra, za žene v nedeljo 14. septembra, za mladinski veji pa v nedeljo 28. septembra.

Na septembrskem sestanku slovenskih duhovnikov je govoril Janez Rihar, župnik pri sv. Družini v Mostah v Ljubljani, o dušnopastirskem delu, jezuit Marko Rupnik iz Rima pa o likovni umetnosti ter o duhovnih vajah, na oktobrskem sestanku pa župnik Albin Avguštin o pastoralnem delu na argentinskih župnijah.

Na 8. kulturnem večeru SKA je 27. septembra predaval novinar Tone Mizerit o družbenih občilih.

Na mesečnem sestanku ZSMŽ je 9. oktobra govorila dr. Nataša Krežič o prizadetih in okolju, 15. oktobra pa je predavanje ponovila pri Ligi žena-mati v San Martinu.

12. oktobra je bil v cerkvi Marije Kraljice v Slovenski vasi koncert zbora Choral de Lanús, ki ga vodi mladi pianist Andrej Jan.

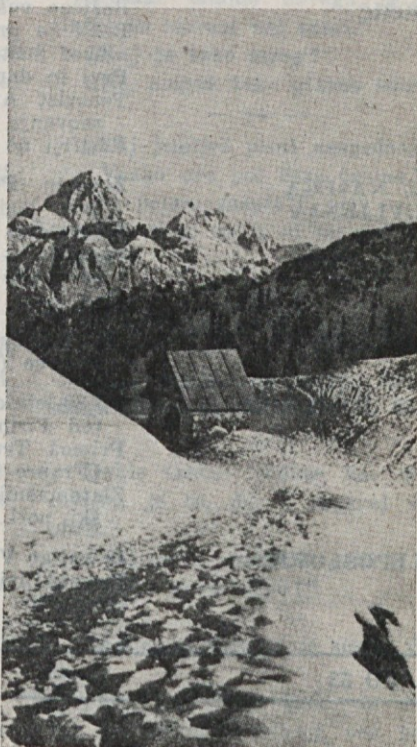
V nedeljo 14. septembra je imel novomašnik Anton Bidovec ponovitev novomašnega slavlja med rojaki v Mendoza.

4. oktobra je Slovensko gledališče Buenos Aires gostovalo s Suhadolčevo veseloigro Narobe stvari

v mestu Petpedí v Slovenski vasi.

Materinski dan so praznovali v Slovenskem domu v San Martinu z družinskim asadom in v Slovenskem domu v Carapachayu tudi s skupnim družinskim kosilom, v Slomškovem domu pa s skupnim zajtrkom mater in starih mater po slovenski maši, v Našem domu v San Justu pa s pristrčno proslavo in skupnim zajtrkom.

Na mladinskem sestanku na 1. nedeljo v novembru je v Slovenski hiši govoril župnik France Urbanija o nekaterih sodobnih mladinskih problemih.



KJE JE KAJ

LETO 53

DECEMBER 1986

BOŽIČ

Božično voščilo Duhovnega življenja	577
Božič je praznik življenja in upanja (nadškof šuštar)	578
Prvi in današnji božič (Karel Mauser) ...	581
Tenorist Anton Dermota o božičnem praznovanju	584
Pastirji ne spijo (Zora Tavčar)	587

IZ NAŠEGA ŽIVLJENJA

Zbogom, Peggetz, zbogom, Triestach, zbogom, lepi Lienz! (France Pernišek) ...	593
Spominčica ob jubileju (Anica šemrov) ...	610
Pogovor z Zdenko Gornik, uradnico Dušnopastirske pisarne (Metka Mizerit)	619
Med nami v Argentini	630

EHRlich

Dr. Lambert Ehrlich, velik misijonski sodelavec (Stanislav Lenič, škof)	598
---	-----

OB JUBILEJIH

Od 80-letnici odhoda Simona Gregorčiča (Metod Pirih, škof)	601
Primož Trubar, oče slovenske književnosti (France Papež)	604
Zlatomašnik Vinko Zaletel o svoji duhovniški poti	611

LEPOSLOVJE

Iz knjige Vinka Beličiča Človek na pragu ..	622
Premakljivi svečnik (Lojze Kozar)	625
Gregorčič: Daritev, Sam	platnice

AÑO 53

DICIEMBRE 1986

Uvoženo iz Slovenije

Obsojeni smo na najboljšo gospodarsko-družbeno ureditev na svetu. Zakaj le mi?

— — —

Vsi si umivajo roke, kar pa še ne pomeni, da so vsi čisti.

— — —

Kdor nima v glavi, ima v referatu.

— — —

Besede so eno, dejanja so drugo, državna prisila pa prvo.

— — —

Laže je pritrjevati tujemu mnenju kot imeti svoje.

— — —

Včasih bi bilo dobro tudi smetano naše družbe dati malo na led.

— — —

Ni vedno najbolj napreden tisti, ki najhitreje napreduje.

— — —

V rokah ima oblast, kaj pa v glavi?

— — —

Kadar je resnica predpisana, se ne sme prekoračiti dovoljena količina.

— — —

On je živ dokaz, da se dobro ujemata poškrabljena srajca in prazna glava.

— — —

Kdor je sit laži, je lačen resnice.

— — —

Ljudstvo je samokritično: kritizira ljudsko oblast.

— — —

Osel gre samo enkrat na led, človek pa odvisno od jezdeca.

MALO ZA ŠALO . . .

Med žeparji: „Včeraj sem nekomu vtaknil roko v žep, pa mi je, baraba, ukradel uro z roke.“

— — —

Papagaj se je navadil kopico protirežimskih besed. Gospodar ga zapre za nekaj časa v hladilnik. Ko ga spusti, ta ne reče nobene več.“

„Kaj si bolan, Koki?“ ga nagovarja gospodar.

„Ne, ampak Sibirija me je izučila.“

— — —

„Odkar imamo novega šefa, v službi ne morem več spati.“

„Kaj je tako strog?“

„Ne, ampak tako glasno smrči.“

— — —

„Kaj jemlješ proti nespečnosti?“

„Vsako uro pol litra črnine.“

„In potem zaspiš?“

„Ne, tisto ne, a ni mi več težko bedeti.“

— — —

„Končno sem le dobil te'efon.“

„Res?“

„Kaj nikdar ne berete telefonskega imenika?“

— — —

Dekle fantu: „Edino, kar ti zamerim, je to, da si zmeraj slabo obrit.“

„Kaj ko bi poskusila priti ti kdaj k zmenku pravočasno?“

— — —

„Ali nista ti in tvoja sestra dvojčka?“

„Bila sva. Zdaj kaže, da nisva. Jaz jih imam štirideset, ona pa je pet let mlajša.“



DUHOVNO ŽIVLJENJE

SLOVENSKA VERSKA REVIIJA

Izdaja ga konzorcij (Slovensko dušno pastirstvo); urejuje uredniški odbor (Jože Škerbec) — Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. — Registro de la Propiedad Intelectual No. 223.231. Tiska VILKO s. r. l., Estados Unidos 425, (1101) Buenos Aires, Argentina.

POVERJENIKI

ARGENTINA: Dušnopastirska pisarna, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires. — ZDA: Slovenska pisarna, Baragov dom, 6304 St. Clair Ave., Cleveland 3, Ohio 44103, USA. — KANADA: Ivan Marn, 131 A Treview Dr. Toronto M8W 4C4, Canada. — TRST: Marijina družba, Via Risorta 3, Trieste, Italia. — ITALIJA: Zora Piščanec, Riva Piazzuta 18, 34170 Gorizia, Italia. — AVSTRIJA: Naročnino pošiljajte Mohorjevi družbi v Celovec.

NAROČNINA

Naročnina v Argentini za leto 1986: **A** 35, drugod 27 USA dolarjev. DENARNA NAKAZILA NA NASLOV: Luis Starc, Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina.

La Vida Espiritual

Revista mensual religiosa. Editor: Misión Católica Eslovena (dr. Luis Starc); director: José Škerbec - Ramón L. Falcón 4158, (1407) Buenos Aires, Argentina. - Registro Nac. de la Prop. Intelectual No. 223.231 Talleres Gráficos "Vilko" S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina.